

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

117 986 1987

9430055,7

COBISS ©

Radika 7

1987

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - avgust 1987
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - agosto 1987

L. 2500

mladika 7

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXI.

KAZALO

Kljub vsemu ostajajo vrednote	81
Pavle Zidar: Modras	82
Mogoče ne veste da...	83
Raziskave o TIGR-u	84
Jelka Cvelbar: Drugačnost je nezaželjena	86
Lojze Breznik: Dnevnik 1941-1943 (13)	87
Pod črto: Še polemike po volitvah	88
Terezika Srebrnič: Pesmi	89
Martin Silvester: Srbska pesnica Desanka Maksimović	90
Antena	94
Iz slovenske publicistike	97
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Peter Mohar; Ljubka Šorli; Boris Pahor; Franc Sodja)	99
Ocene: Knjige; Razstave	102
Miloš Kralj: Zdravnikovi nasveti	104
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Za smeh;	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ulica Donizetti 3, telefon 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 2.500 lir. Celoletna naročnina za Italijo 18.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — Mladika - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 4.000 Din. Druge države 15 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 20 US dolarjev.

Tisk in fotostavek:

»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

O obvestilih pri Novem sv. Antonu

Gospod Mario Cividin, župnik pri Novem sv. Antonu v Trstu, nam je v zvezi z novico, ki smo jo objavili v prejšnji številki Mladike v rubriki »Mogoče ne veste, da...«, poslal sledeče pismo (v našem prevodu):

V Mladiki (zadnja številka) se je pojavila netočna ocena mojega pastoralnega dela, ki naj bi diskriminiralo lepake na cerkvenih vratih, ki so namenjeni slovenskim vernikom.

Želim pojasniti:

1. zato da je dana možnost vsem obiskovalcem cerkve, da razumejo vsebino pisanih oznanil, sem izrazil utemeljeno željo, da spremlja ta obvestila tudi italijanski prevod;

2. če bi obvestilo bilo samo v slovenskem jeziku, naj bi tako oznanilo

bilo izpostavljeno med nedeljsko mašo ob 8. uri, ki je namenjena slovenskim vernikom.

S spoštovanjem

sac. Mario Cividin
župnik

Trst, 22.7.1987

V prejšnji številki Mladike smo zapisali, »da župnik pri Sv. Antonu Novem v Trstu ni bil za to, da se v veži svetišča obesi cerkveni oglas v slovenščini.« Našo netočnost popravljamo toliko, kolikor povzemamo iz gornjega pisma: da sme slovenski oglas viseti samo ob nedeljah med slovensko mašo ob 8. uri.

SLIKA NA PLATNICI: »En kraj je, kjer pozabiš ječo časa: Repentabor, naročje Krasa« - V. Beličič (foto Peter).

DRAGA '87

OPČINE - FINŽGARJEV DOM

4. - 5. - 6. septembra 1987

Petek, 4. septembra 1987

Ob 17.00: Predavanje: GOD BLESS SLOVENIA.

Sobota, 5. septembra 1987

Ob 16.00: Predavanje: S PREŠERNOM POD JUŽNIM KRIŽEM.

Nedelja, 6. septembra 1987

Ob 10.30: Predavanje: KRŠČANSTVO IN ESHATON

Ob 16.00: Predavanje: POT V OBLJUBLJENO DEŽELO.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri v parku na prostem.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc. Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

KLJUB VSEMU OSTAJAJO VREDNOTE

Ko odhajamo na letni oddih, se nam v name-ravano razmišljanje o zasluženem počitku - tudi MLADIKA si bo po tej številki privoščila pavzo - vrinjajo misli o našem stanju v zamejstvu ter o položaju slovenskega naroda doma in po svetu. Lahko bi rekli tudi težke misli, ker položaj se ne zdi razveseljiv in nikjer obetaven za slovenstvo, toda sence in pesimizem hočemo odgnati kot temne oblake, ki se razblinijo v poletnem žaru po kratkotrajnem naluvi. Neperspektivno in brez koristi je, ponavljati iste besede o krizi, težavah in deprimentnih pojavih v naši družbi, ki je že tako in tako potlačena in zakrneta. Če se dobro zavedamo stvarnega položaja in nevarnosti, v katerih se nahajamo in če nam je jasno, da se stvari ne morejo spremeniti iz dneva v dan, pa se vendarle ne smemo prepustiti pesimizmu. Biti realisti še ne pomeni, da moramo biti resegnirani in da moramo vdano čakati na tok dogodkov, ki ga vodijo drugi. Ne smemo si dati miru, ampak se moramo bojevati naprej in iskati vedno nove izhode.

V našem ožjem manjšinskem okviru se ne smemo utruditi in, čeprav smo še tako razočarani in jezni, da moramo ponavljati vedno iste stvari, in se moramo še naprej potegovati za pravice, ki nam gredo po vseh naravnih zakonih in po določenih ustave in sprejetih sporazumih. Ne smemo pa pozabiti, da sta naša rast in razvoj v mnogočem odvisna od nas samih. Če nimamo pisanih zaščitnih zakonov, če za nami ni volilnih uspehov, pa imamo kulturne ustanove, bogato tradicijo in s svojim delovanjem smo prisotni na najrazličnejših področjih. Krepiti moramo vse tisto, kar nas druži in nas v skupnosti dela močnejše in zato moramo

pritisniti prav na tiste kroge, ki lahko odločilno vplivajo, če le za trenutek odmislijo ideološke pregrade.

Na Koroškem so Slovenci dobili izdatno injekcijo optimizma in novega zagona z lansko izvolitvijo svojega predstavnika v parlamentu. Med našimi ljudmi v zdomstvu po Evropi in drugih celinah dobivamo vsak dan potrditve o pravilnosti in utemeljenosti naporov za identiteto v izjemnih pričevanjih zvestobe narodni pripadnosti, njeni kulturi, njeni preteklosti, njeni veri. To so pojavi, ki širijo meje domovine dosti preko državnih meja v tisti idealni skupni kulturni prostor, ki bo lahko pomenil novo kvaliteto v slovenski kulturi in nov ustvarjalni val na najrazličnejših področjih...

Kljub depresiji, ki jo čutimo v Sloveniji, pa tudi tam odkrivamo nove rezerve, v katere je marsikdo že zdavnaj zdvomil in se zdaj izražajo v sicer neorganiziranem idejnem pluralizmu, ki je izrazil izvirne misli o narodni spravi, poskuse novega, pravičnejšega tehtanja preteklosti in nove perspektive za prihodnost.

Kljub upadanju tradicionalne vere opazamo nove in razveseljive pojave v slovenski vernosti in Cerкви, ki je tudi oblasti danes ne morejo prezreti in jo jemljejo kot pomemben dejavnik slovenske stvarnosti. Pojavljajo se nove misli o preteklosti, ki je Slovenijo povezala s Srednjo Evropo, o kulturni tradiciji, ki je izoblikovala slovensko umetnost, slovensko pokrajino, materialno kulturo, običaje, ki se jim slovenski narod noče in ne more odpovedati. Skratka v slovenskih srcih ostajajo te vrednote žive in dobivajo nove pomenne in nove poudarke.

MODRAS

Pavle Zidar

*Vsi življenjski prijemi
so podobe iz sanj*

Kakor po čudežu sem se zapletel v dopisovanje, ne neprijetno in dolžnostniško, ali v dopisovanje, ki naj prej ali slej tiho ugasne, ampak v enega tistih, ki poživljajo in utrjujejo življenje na obeh straneh.

A naj kar na začetku primaknem, s kom si dopisujem: z Marijo.

Njena pisava je zelo osebna in lepa; v nji je vse dognano; sicer je pa Marija po poklicu zdravnica. Svoje ogromno znanje si je razporedila v sebi v pravcate ornamentalne simetrije, kakršne srečaš samo še pozimi na šipah, ko dahne vanje hud mraz in zacveto rože.

To nenadno dopisovanje z Marijo pa je imelo še neki skrivni vzrok. Verjamem namreč, da mrtvi bedé v našem življenju in nas skušajo zblížiti. Nadvse so srečni, če jim to uspe - in ponavadi jim.

Med nama in Marijo je stal le moj bratranec, njen nekdanji sošolec.

Marija je vedela, že dolgo, da jaz pišem in bi rada v neko knjigo moj podpis.

Ali ji ne bi po bratrancu podpisal neko knjigo?

Bi, seveda, zakaj ne.

In tako sva prišla v pisni stik.

Ljudje pa, če si niso sorodniki, si imajo kaj pisati. Če pa so si, se v glavnem o božiču ter novem letu sprašujejo, če so zdravi.

Z Marijo sva kmalu ugotovila, da sva bila z njenim očetom do zadnjega dne (osvoboditve) zaprta v Begunjah in da sem mu jaz neštokrat opral menažko. Otroci v Begunjah smo namreč iz treh vrst kropa izmivali že tako, s slino oprane menažke iz aluminija, ki so pozvanjale v škafih kot ničvredni švabski drobiž.

Uporabili pa so nas zato, ker smo bili ročni in nevedni. Kakšnih stikov, ki bi bili nevarni za posadko, nismo znali izpeljati, dočim bi odrasli na našem mestu to utegnili znati.

Kako se je Marija nenadoma razveselila, da si dopisuje ne le s pisateljem, ampak celo nekom, ki je bil skupaj z njenim očetom v mučilnici, in temu očetu celo umival menažko. Prav pretresena je bila, ko je zvedela, da sem bil prvi pralec menažk. To je pomenilo, da sem jih umival v pra-

vem kropu, iz katerega je vstajala parna megla in sem imel roke opečene in rdeče, kot bi bile hrenovke.

Seveda se po toliko letih njenega očeta nisem spominjal, on, mrtev, pa se me prav gotovo jé. In ker je bil doma iz istih krajev kot jaz, se me je izbral... Najprej kot pisatelja, ki ga bo brala njegova hči, nato pa še kot dopisovalca z njo.

(A Marija žal vsega tega ne ve.)

Sicer pa v tej pripovedi ne gre ne za Marijo ne za njenega ubogega očeta.

Mogoče le posredno.

Kot sem že dejal, je Marija prijetno bitje.

Zna pisati pisma. Vprašanje postaja dramljivo. Ob njenih pismih ne zaspíš, ali, še bolje, obupaš. Najbrž zelo ljubi življenje, sluti pa, da ga jaz le pol toliko.

Ko je odšla na letni dopust, mi je napisala, kam jo nese želja; mikale so jo razpadle, lepe, mesečinske bohinske planšarije. Hotela je v hlad - in ne v hrup - belih smrek; v senožetno mahovje; v čist, oster zrak, ki vse izrečene vokale takoj prekrije z ostrivcem.

Kako lepo, iti z oprtnikom, težkimi kvedrovci in z družbo v frate malin in borovnic! Vse dehti tam od prvobitnega spoja narave in kozmosa.

In od tu mi napiše pismo - dolgo -, kje da je in s kom, zraven pa priloži planiko z osmimi baržunastimi cvetnimi listi in malce spreštanimi pestiči, kakor da so od potovanja v pismu oslepeli.

Rad imam planike.

Od nekdam.

Ta beli žamet me spominja na klobučevino, ki se brezskrbno sprehaja po zračnih ostrinah naših gmajn.

A v pismu je napisala med drugim tudi tole: *Planiko, ki Vam jo pošiljam, je stražil orjaški modras; ko je spregledal, kaj z Boženo hočeva, je zažvižgal take vibracije v bran te rože, ki je pred vami, da kaj takega nisem še slišala... Z Boženo sva ga vseeno prepodili od njegove planike, in ta je zdaj pred Vami...*

Najprej sem se razveselil, toda občutje se je nagloma poslabšalo kakor vreme. V temen trenutek.

Počutiti sem se začel kot vdovec.

Tega čudnega občutka nisem mogel pregnati vse do jutra, ko se Istra začne ohlajati. Okoli pol štirih sem planil kvišku, prižgal lučko in si otiral oči, kakor od vode.

Zdaj sem vedel, zakaj se počutim kot vdovec.

Morda se vam bo zdelo zelo čudno, kar vam bom zdaj povedal.

Vsak človek ljubi tudi katero od živali, ki jih je na svetu brez števila; od psov, mačk, kanarčkov, papagajev, zlatih ribic, tjé do hrčkov, ježev, kuncev, srn, jelenov...

Jaz pa sem kot otrok vzljubil, sem se spomnil sredi noči, umirajočega modrasa, ki je visel, uživajočemu staremu Pavlenču iz precepa. Viseč in trpeč je le še sem in tjé pomigljaj z repom. Vsi v vasi so si ga prišli ogledat in bili srečni, da trpeč umira.

Iz razklanega gobca mu je nazadnje pritekla kri.

Zdaj bo pa krepnil, je razvlekel glas stari Pavlenč.

Ne vem, zakaj, a meni se je zaradi tiste krvi in vertikale, v kateri je umiral, zdel modras kot umirajoči Kristus.

Križana žival ali križani človek, saj je vse eno.

In od takrat sem bil, ne da bi za to sam vedel, kot nešteti drugi, tudi jaz dvojniki svoje vzljubljene živali. Nekakšen duhovni dvojniki modrasov. Kot so drugi dvojniki psov, papagajev, hrčkov, kanarčkov.....

Žal sem na to pozabil.

In težko, da bi se tega še spomnil, če bi mi Marija ne poslala planike, ki jo je stražil modras blizu podrte planšarije. In sta mu jo z Boženo speljali.

Planika je morala biti njegova ljubljenska. Mor-da celo bitje, v katero se je modras zaljubil in... poročil... z njim...

Dà, dà!

Šel sem gledat planiko, nalepljeno sredi pisma. Dehtela je otožno, kot po posušeni solzah.

Nehoté sem pobožal njene srebrno sive klobučevinaste lističe in začutil - pomislite! - stik s seboj.

V lističih sem nekako prebival jaz kot ljubezen. In kot sočutje davne resnice, ki se je odigrala v otroštvu.

Občutek, da sem nekakšen vdovec, le ni bil prazen.

Napisal sem Mariji kartico, da sem tisti modras, ki je stražil planiko, jaz.

A stavim, da me Marija ni razumela in je mislila, da se šalim.

Na dnu kartice sem se celo podpisal z vdovcem, ki prosi, naj pride ena - ona ali Božena - pomit posodo v Istro.

Planike v pismu pa se ne morem nagledati.

Ne usahne.

Lepa je; sivo bela; in ljubim jo - tudi mrtvo.

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da je dr. Primož Simoniti, prof. latinskega jezika in književnosti v Ljubljani izjavil, da bi laže ločevali učence na osemletkah po tem, ali igrajo šah ali ne, mnogo teže pa, če se učijo latinščine ali ne...
- da iz zelo zanesljivega vira izhaja, da Josip Broz - Tito ni umrl na dan svoje smrti, v maju, ampak dva meseca prej, v marcu...
- da bo prihodnje leto poteklo sto let, odkar je dr. Anton Mahnič, teološki profesor v Gorici, začel izdajati svoj Rimski katolik... in...
- da je škof Juraj Strossmayer oporekal temu naslovu, češ da katoličan tako in tako ne more biti drugačen kot rimski...
- da imajo ptiči boljši vid kot ljudje, da kokoš lahko poveča svojo vidno sposobnost za 15 dioptrij in da roparice razlikujejo barve petkrat boljše od ljudi...
- da bo BOŽANSKA KOMEDIJA v slovenskem prevodu, ki ga je pred leti mojstrsko opravil Andrej Capuder, izšla v novi izdaji...
- da je bilo v juniju 1987 na Kosovu okrog 130.000 brezposelnih...
- da je milanska nadškofija pred kratkim ustanovila dveletni tečaj za formacijo krščanskih politikov (prvi predmet: zgodovina s posebnim ozirom na vlogo kristjanov v politiki) in da se je že pred uradno otvoritvijo šole priglasilo skoraj 2500 tečajnikov...
- da se človekovo razpoloženje odraža na obrazu s sedmimi temeljnimi izrazi: strah, jeza, žalost, veselje, začudenje, gnus, užitek...
- da bo TRŽAŠKI OKTET v prihodnjem oktobru tri tedne gostoval v Združenih državah Amerike in Kanadi, in sicer v Clevelandu, Chicagu, Torontu, Hamiltonu in mogoče še kje...
- da je dr. Predrag Matvejević, profesor romanistike v Zagrebu, ki je lani nastopil kot predavatelj v DRAGI, glavni pobornik pisemskih nastopov v prid kulturnikov, ki prestajajo kaznen v jugoslovanskih zaporih...
- da je v nedeljo 21. junija v stari šoli v Svečah na Koroškem zasedalo na svojem občnem zboru Društvo prijateljev Celovškega Zvona in da so se udeleženci po seji poklonili spomenu kiparja Franceta Goršeta na bližnjem pokopališču...

Raziskave o TIGR-u

Pred nekaj tedni je v Kopru izšla knjiga spominov Doživetja tigrovca partizana, ki sta jo založba Lipa in Založništvo tržaškega tiska uvrstila v zbirko Primorski portreti. Avtor je Alojz Zidar, rojen leta 1914 pri Ilirski Bistrici. Kot antifašist, predvsem pa kot velik rodoljub popisuje svoje sodelovanje pri tajni organizaciji TIGR pred zadnjo vojno, potem pa življenje in boje med partizani v Grčiji in Makedoniji. Zidar odločno zahteva pravično sodbo o tigrovcih in večkrat jasno pove, kaj vsega je bilo slišati o njih v povojnih letih v Sloveniji in kolikšno vrednost so jim prisojali predstavniki nove oblasti.

Za objektivno sodbo o TIGR-u, predvsem pa za osvetljevanje njegovih protagonistov in akcij ima veliko zaslugo tudi Radio Trst A. Pričevanja o TIGR-u so se zadnja leta zaradi skrbnega dela urednice Lide Debelli Turk zelo pomnožila.

Tudi odlomki sedanje knjige Doživetja tigrovca partizana so bili pred meseci na sporedu po tržaškem radiu. Spomini dr. Dorčeta Sardoča Tigrova sled so sploh nastali zaradi oddaj gospe Turkove, ki je trakove prosto govorjenih spominov prepisala in uredila. Rajni odv. Avgust Sfiligoj je glavnino svoje knjige spominov o prvem in drugem tržaškem procesu ravno tako uporabil za radijske razgovore o naši polpreteklosti.

Urednico Lido Turkovo smo zato zaposlili za razgovor, ki naj tudi tistim, ki niso ali zaradi oddaljenosti sploh ne morejo biti poslušalci radia Trst A, predstavi radijsko razkrivanje tega še premalo poznane obdobja primorske zgodovine.

(ij)

Ali dajeta raziskovanje tigrovstva in iskanje stikov s preživeli narodnimi borci ter z zgodovinarji zadoščenje radijskemu delavcu?

Nedvomno daje tako delo zadoščenje, včasih pa povzroča stisko in si zaželim razbremenitve, želim se ukvarjati z drugačno problematiko, a potem me vedno znova «zagrabi». Človeški moment, srečanje z ljudmi, ki so marsikaj doživeli, ki med pripovedovanjem podoživljajo nekatere ključne trenutke svojega življenja in naše preteklosti, je najbolj dražljiva plat tega dela, včasih kar presunljiva. Seveda se z nekaterimi bolj ujamem, z drugimi manj — tudi sama imam svoje simpatije! Poleg tega daje radijski medij možnost, da zbrano gradivo oblikujemo, ga opremimo, damo oddaji od niza do niza drugačno strukturo.

Ti imenuješ to »raziskovanje tigrovstva«. Hotela bi poudariti, da ne gre la za Tigr. Gostje Četrtekovih srečanj so bili tudi člani drugih ilegalnih skupin ali posamezniki, ki so v težkih časih usmerili svoje življenje v politično ali narodnoobrambno delo. Ta preteklost je tako prepletena, tako razvejana, da bi jo težko spravili v jasno začrtane sheme, jo težko delili med strogo ločene organizacije.

Omenjena je bila »pravična sodba« o TIGR-u. Kako si se ti približala tej problematiki? Kdaj si se začela zanimati zanjo?

Glede »pravične sodbe« moram povedati, da se zavzemam predvsem za iskano pričevanje samih protagonistov, ne glede na njihova nekdanja ali sedanja stališča ali celo na trenutne modne tokove. Želela bi si več zgodovinskih razprav o tem času in to v širšem zgodovinskem kontekstu, ki naj upošteva situacijo in čas.

Zgodovinar naj potegne zaključke iz zbranega gradiva, ne pa da mu zbrano gradivo služi le za potrjevanje tez, ki si jih je prej postavil. V tem smislu se tudi ne zavzemam za »pravično sodbo«, če misliš s tem »uradno sodbo ali stališče«.

Problematiki sem se približala preko dela na radiu. Verjetno sem dobila prvo motivacijo pri dr. Slavku Tutu, s katerim sem delila isto sobo v zadnjih letih njegovega dela na Radiu. Večkrat se je zamislil, pogledal skozi okno in malo meni malo pa kar sebi pripovedoval kak drobec iz svojega življenja. Ob njegovem samogovoru se mi je porajalo marsikatero vprašanje, ki pa si ga nisem upala postaviti. Ta igra eksplikacije in nedorečenosti me privlačuje še danes. Potem je bil prav dr. Tuta prvi gost Četrtekovih srečanj. Z njim se je razgovarjal Milan Pahor. S sodelavci sem zatem realizirala še nekaj nizov z drugimi pričevalci naše preteklosti. Prvi niz, ki sem ga sama pripravila, je bil prav niz srečanj z dr. Sardočem. Sledili so si še drugi. Kasneje sem prešla na sistematično obdelavo posameznih obdobj ali tem.

Ali so tvoje oddaje oz. oddaje tvojih sodelavcev prinesle tudi kako bistveno zgodovinsko dopolnilo in nov dodatek? Teža je sicer na pričevanjih, na osvetljevanju vzgibov, ki so ljudi silili v aktivni odpor proti raznarodovanju, vendar so radijski valovi posredovali tudi veliko podrobnih podatkov...

Oddaje niso prinesle nobene senzacionalne novosti, zanje pa je bilo zbrano veliko gradiva, veliko podatkov in tudi do kakega popravka je prišlo. Navedla bi le primer sporazuma med Tigrom in KPI. Podpisniki sporazuma so bili za Tigr Just Godnič, Albert Re-

jec in Danilo Zelen, vendar Godnič ni šel v Pariz, kjer je bil sporazum uradno podpisan. Rejec mu je dal v Ljubljani podpisati tri ali več verzij dogovora, nato sta na motorju s prikolico odpotovala v Pariz Rejec in Zelen. Ob vrnitvi sta Godniču povedala, da je vse v redu (se pravi, da so sprejeli eno od verzij sporazuma, ki so bile podpisane v Ljubljani). Godnič pravi, da ni bilo denarja, da bi v treh potovali v Pariz, da pa so hoteli tudi njegov podpis »verjetno, ker je bil proletarec« (Godnič je po poklicu čevljar).

Zdi se mi, da je to zbiranje podatkov premalo upoštevano, posebno tisto drobno, a kapilarno gibanje, ki zahteva veliko vztrajnosti in časa, recimo s strani učitelja Toneta Rutarja, ki je s potrpežljivostjo leta in leta iskal po raznih krajih »zadnje Mohikance« in enostavno spravljajl material v svoj arhiv. Pomembno je to zbiranje posebno pri tistih, ki sami ne bi stopili do uradne ustanove ali zgodovinarja; ki nam iz lastne iniciative ne bi nikdar zapustili pričevanja. In to pričevanje je pomembno, tudi če mu zgodovinar ne da svojega uradnega pečata. Upoštevati bi bilo treba vsa pričevanja, čeprav vsak pričevalec razlaga dogodke s svojega zornega kota, kot jih je sam doživljal; pogojen je od osebnih doživljanj, subjektivnih razlogov, celo od značajskih potez. Strinjam se z dr. Čermeljem, ki je napisal, da bi bil potreben za podrobno obravnavo tega obdobja tudi psiholog, če ne psihopatolog. Tudi sama sem pri tem prišla do nekaterih »odkritij«, na primer, da imajo nekateri tigrovci precej skupnega v zgodnjem otroštvu, recimo izredno močan materin lik.

Lahko našteješ sklope intervjujev in oddaj o tigrovstvu?

Kot sem že omenila, bi težko ločila oddaje o tigrovstvu od oddaj o splošni primorski preteklosti. Omenila sem že nize srečanj, ki sem jih pripravila sama ali s sodelavci. Nizov je bilo približno petnajst, potem je še vrsta enkratnih srečanj v raznih rubrikah. Več je tudi monografskih oddaj o raznih dogodkih, posebno ob obletnicah, za katere sem tudi prišla v stik s protagonisti naše bližnje preteklosti. Dosje Koprivišče je nastal na pobudo Bože Škoberne, ki je vnukinja enega od 13 nedolžnih obsojencev zaradi umora finančnega stražnika. Sodelovali sva še v nizu Pričevanja o Tigru. Po sledi teh Pričevanj sem prišla še do Lipeta Kosca in do niza, ki je trenutno v pripravi. Mreža se razpreda, kot se je razpredalo razvejano ilegalno delo. Včasih me mika, da bi nehala in se posvetila drugim problemom, a snov me kar povleče za sabo, pa tudi sodelavci in kolegi me včasih vzpodbujajo. Kot avtorica sem podpisala še nekaj nizov, ki obravnavajo primorsko preteklost (niz o Ciril-Methodovih šolah, sprehodi po tržaških predmestjih, 40 let slovenskih oddaj v Trstu), druge oddaje sem s sodelavci-avtorji uredila ali le radijsko realizirala. Ta problematika pa je večkrat prisotna tudi v oddajah, ki jih urejajo moji kolegi, zato ne bi sestavljala seznama.

Boža Škoberne (levo) in Lida Debelli Turk v Koprivišču februarja 1984

Misliš še neobjavljeno gradivo uporabiti za kako študijo? To bi bilo izredno koristno in — potrebno.

Pri tem igra glavno vlogo čas, ki ga imam, ali ki ga nimam, na razpolago. Upam, da bom še kaj gradiva, ki ga hranim, obdelala za objavo. V srcu mi je ostala predvsem zadeva Koprivišče. Rokopis enega izmed preživelih obsojencev ni našel možnosti za objavo. Tudi sama bi se še rada povrnila na ta proces, ker je zgodba taka, da nudi neizmerne možnosti za obdelavo. Veliko gradiva je tudi v nizu Pričevanja o Tigru, a to je stvar Bože Škoberne, ki je avtorica teksta. Poglavje zase je pri tem lik Danila Zelena, ki je privlačen in zagneten hkrati. Vse posnetke hranim na Radiu in so tam dostopni, pri morebitni uporabi pa je treba seveda upoštevati pravice zbirateljev in avtorjev.

Kakšni so odmevi med poslušalci, bivšimi tigrovci, zgodovinarji?

Mislím, da so moji poslušalci predvsem starejše osebe, ki so doživljale ta čas. Posebno me je presenetil izredno topel sprejem nekaterih starejših Primorcev, ki živijo že od mladih let v Ljubljani; pa tudi od raziskovalcev, ki se poklicno ukvarjajo s tem na drugi strani meje, sem deležna priznanja.

Mlajši poslušalci pa verjetno ne kažejo velikega zanimanja za take oddaje. Morda je prav, da jih ta preteklost ne bremeni, čeprav bi morali biti vsaj obveščeni o tem dogajanju. »Saj ne moremo živeti le od fašizma, antifašizma, Tigra in NOB!« mi je rekel sin. Res, treba je gledati tudi naprej. Za malo Božino vnukinjo pa je Tigr le simpatična zver. »Kje imaš pa tigra?« me vpraša, ko grem v Ljubljano. S takimi zgodbicami si lajšam stisko, ki mi jo povzroča to delo, ob katerem se porajajo vedno nova in nova vprašanja.

DRUGAČNOST JE NEZAŽELJENA

Kakor ko te plivkanje morja v topli, volhko nežni noči zvabi v svojo tesno privilegajočo se omano, da bi se moglo v tisoč drobnih eksplozijah morskih iskric v odblesku prirodopisnega spomina zaiskriti in potešiti opojno izžarevanje tvoje kože, ki jo nedoločljivo hrepenenje razpenja v vroča pričakovanja, tako se v razžarjenem ozračju poletnih dni, skoraj čudežno, še bolj bohota želja po odkrivanju novih dežel, bajnih obal in po obisku kolikortoliko izvernih krajev, s katerimi se bomo mogli v sezoni nežno bodečih divjih kostanjčkov pohvaliti pri prijateljih in znanjih.

Pravzaprav ni pomembno, kaj nas bo zvabilo iz našega bivališča v širni svet, pomembno je le to, da bomo nekam šli, videli nekaj novega, doživeli, morebiti, kaj razburljivega. Četudi se pri tem ne bomo znali izleviti iz svoje utesnjujoče kože in ne bomo mogli doživeti tistega, na kar smo dolga leta vajeni, nič drugače kot doslej. Morebiti pa to še pomembno ni. Pomembno je le pred drugimi ustvariti vtis, ki ga želimo ustvariti. S fantazijo opremiti v resničnost svoje plahe želje, neizpolnljive upe in čvrstopuhla prepričanja na način, da bomo v kratkem tudi sami verjeli v pomembnost tega, kar smo za druge zamesili.

Stara rečenica je pripisovala italijanskim Tržačanom navado čeztedenskega natepavanja krompirja in brozgastih enolončnic zato, da bi v nedeljo njihov nepotešljivi tek, ki je iztrgal iz zamaknjenosti v igro še vaškega otroka, ob pogledu na gore pospravljenih predjedi, glavnih jedi, prilog in poobedkov, mogel strniti svoje kraško doživetje v odgovor znančevi mestni zavisti: »Bili smo na Krasu. Kako božansko smo jedli!«

Tudi niso le izmišljotine odrekanja tistih, ki se čez celo dolgo leto postijo zato, da bi doživeli

svoj levji trenutek v desetdnevni eksotično obarvanih počitnicah. Pa najsibodo te počitnice na tujem borne, dolgočasne in polne naveličane osamelosti, doma bodo še nekaj jesenskih mesecev živele v nesluteni maščevalnosti nad manj srečnimi kolegicami in kolegi, ki jim zavist spreminja barvo kože. Pomembno je seveda dvoje: zagorelost in razglednica iz tujega, daljnega kraja, pa morda vsestransko propagirano milo, ki sicer kožo čisti, vendar je ne oropa niti za luskico zagorelosti.

Za na videz zanimanja polnimi besedami, »Kam pa greš na počitnice«, se nemalokrat skriva znančeva ukana, ki le čaka na tvoj generični: »na morje, k sorodnikom ali v hribe«, zato da zmagoslavno razodene svojo Grčijo, Tuniz ali celo izgubljeno otočje v odmaknjeni Polineziji. Tudi moraš svoje namene znati pravilno sponsorizirati, tako da obisk evropske države ne izzveni v: »Kaj, že spet tja. Saj si že bil tam«, in ne dobi prizvoka nečesa manj cenjenega, pač pa eksploziva v očitno moderno zastavljeno navdušenje pravilno izbrane kraja. Morda se ti poleg iskanja polresničnih užitkov zazdi, da bi mogel oddih izkoristiti še za kaj drugega. Iskanje novega duha, novih vrednot, če jih je še kaj ostalo v vsakodnevni zmedi, za preverjanje tistega, kar te muči, za iskanje resnice v tej stari Evropi, ki njene znake širokega odpiranja razodevajo le na novo zarezane sodobne prometne žile izzivoče ob prvem dnevu slovenskega odprtja nove reke starih besed o sodelovanju, sožitju in vzajemnem spoštovanju pravic... Tistih, za katere bomo imeli še devet mesecev časa, da se zanje borimo v prašnem obrobju široke ceste drugih interesov. Vmes pa nam ostaja lastna zavzetost, ki jo nekateri označujejo s pretiranim trošenjem izdatnih energij za lasten obstoj.

Upravičeno? Ali bi morda na račun zatajitve svojega naroda mogli svoje sile uporabiti koristneje, sebe vsestransko realizirati le izven konteksta svoje narodnosti?

»Ta Slovenija, da smo nanjo tako navezani!«, je pred kratkim vzkliknil prijatelj z druge strani meje ob mojem škodoželjnem muzanju, češ zdaj pa imate tudi vi... Kakor če bi se šele sedaj v matični domovini zbudili iz nekakšne varljive gotovosti o pripadnosti veliki homogeni skupini, kakršno lahko imajo sinovi res velikih narodov. Taki, ki ne vidi-jo že z malo višjega holmca začetka in konca svoje dežele. Taki, ki v sebi nosijo samozavest prostranosti in mogočnosti svoje zemlje. Najmanjši pa mora nenehno vpiti in opozarjati nase, se repenčiti in morda res porabiti pretežni del svojih energij za to, da se obdrži na površju. To je cena za drugačnost, za pravico biti to, kar nekdo v resnici je. Zdi se, da je drugačnost nezaželjena, nesprejemljiva, moteča; čeprav skoraj v isti sapi zagovorniki trdijo, da je drugačnost tista, ki oplaja, ki spodbuja, ki bogati tudi ostale, nedrugeče.

In vendar doživljamo vsak dan absurdne razkorake med name-
nom in praktično izvedbo. Med čutenjem, ki je še kolikortoliko slovensko in praktičnim izvajanjem, denimo govorom, ki je vedno bolj italijanski. »Po slovensko se ne znam pogovoriti,« mi je zaupal znanec, »če pa bi mogel povedati v italijanščini, bi jim povedal...« in od tu dalje nazorno in konstruktivno natrese celo vrsto kletvic, ki jih slovenščina ne premore.

Zato se strinjam s tistim slovenskim kulturnikom, ki pravi, da bi morali svoje slovensko življenje obuditi prav pri koreninah. Da bi le prej iz teh korenin ne pog-nale, kot pri jagodah, pritlike na tujih tleh.

LOJZE BREZNIK:

(13)

DNEVNIK (1941-1943)

19. januarja 1942

Kaj me je v duhovnih vajah najbolj zagrabilo? Najprej govor o zatajevanju. Spoznal sem, kako sem ves zvezan od čutnosti, da včasih res kar nič ne morem, ko vem, kaj bi bilo treba. Rad bi storil in mi je hudo, da ne storim, pa kar ne morem. Zato sem si vzel geslo: biti *duhoven* človek, duhu (dolžnosti, pravemu prepričanju, volji, zahtevi in bistvu opravila) se pokoravati - živeti strogo življenje - odpovedati se svoji volji, kakor je rekel Janez Vianney, ko je bil v šoli pri župniku v Ecullu: »Nikdar nisem naredil ničesar po svoji volji«. (Njegove besede: »Najbolj preženemo hudega duha s tem, da se vzdržimo jedi, pijače, spanja in veliko molimo. S tem največ škodimo hudemu duhu in to je najbolj Bogu všeč.« Zapisal sem po smislu) Bal sem se, če bom to zmožel - vsako delo natančno opraviti in ves dan strogo živeti in to do konca življenja - pa mi je Gospod nasvetoval: »Dovolj je dnevu lastna teža.« Čemu bi me torej pretirano skrbela bodočnost, ker zanjo tudi milosti nimamo še in bi se torej bojevali s sovražnikom, ki zanj še nimamo orožja. Odločitev je torej samo za en dan. Od jutranjega skoka iz postelje do treh večernih zdravamarj po Don Boskovem nasvetu. Mnogo sem bral *Imitatio* - po razporedu poglavij za duhovne vaje, ki ga je lansko leto dal g.p. Kozelj. V teh poglavjih sem našel svojo misel, ki sem jo imel že prej, in mnogo nasvetov za odnos s tovariši, posebno ta stavek: »Čemu si prišel? Ali ne, da bi Kristusu služil in postal duhoven človek?« Služba Kristusu - da, to mi je dalo misliti. G. Kolarič je dejal, da je naš odnos do Kristusa čisto drugačen kot pri laiku. Kristus gleda v nas bodoče duhovnike in smo že sedaj njegovi prijatelji. Torej Kristus je dober z nami. Ni strog Gospod, ki ga žali in jezi naša grešnost in slabost.

(Iznebil sem se vtisa, kakor da sem vsiljenec h Kristusu).

In vsak dan prihaja k nam, da bi nas vzgajal za sveto duhovstvo in učil živeti, razodeval svoje skrivnosti. Torej sedaj velja samo njemu živeti. Njegov suženj sem - njegov vojščak - njemu sem se zapisal - le zanj bom delal. Zato seveda velja le njegovo voljo izpolnjevati, in to strogo z vso doslednostjo. Dati mu, karkoli zahteva, iti, kamorkoli želi. Na vse sem pripravljen in to hočem in želim. Nič svojega: *Quid Christus nunc vult?*⁽¹⁾ K vsemu temu mi je pomagala *Imitatio* in zaključila: *Vita boni monachi quid est nisi crux?*⁽²⁾ Ali je

to križ? Jaz sem mislil, da je kaj drugega, kaj silnejšega, kaj daljnega ali izrednega, zame nemožnega. Torej ta moj dan je križ - moj dan po Gospodovi volji. In z vso dušo sem se odločil za to pot. *Imitatio* mi je razložila, da za Kristusovega vojščaka in viteza ni nič večjega, nič boljšega, nič bolj *proprium*.⁽³⁾ Torej *Fiat, fiat*.⁽⁴⁾ Ko bi mogel napisati vse to, kar sem doživel te dni, tudi danes! Velike težave in toliko veselja! To mi je lahko v potrdilo, da sem v Resnici. *Scio cui credidi*⁽⁵⁾ (Za dneve, ko bo čustvo izginilo in bo ostal goli križ - pogum!)

27. januarja 1942

Dnevi duhovnega veselja so se mi nadaljevali in veselje je bilo vsak dan silnejše. Doživel sem nekaj presilnega in skrivnostnega, česar gotovo nikdar ne bom pozabil. Dobesedno mi je hotelo razgnati prsi in ko sem se zvečer vlegel v posteljo, mi presladke misli niso dale spat. Eno noč sem bedel in doživljal in ure so bežale - ob 3^h zjutraj sem zaspal. Bil sem pijan božje ljubezni in sem klical in molil: »Preveč sladkosti, Gospod!« V teh dneh sem zares nekoliko dojel skrivnosti sv. maše in neizmerno dobroto in ljubezen Kristusovo v sv. obhajilu. Tedaj mi je bilo jasno vse, razumel sem Sveto pismo, tako evangeliste kakor sv. Pavla, čutil sem se blizu nebes in jasen mi je bil pogled v duhovni svet. Kako strašno, veliko, veličastno! Rekel sem si, da v tem stanju ne morem več grešiti in odpasti od Kristusa. Tedaj se mi je zazdelo vse ničevno, naporu nasprotnikov vere pa nespamet. Bolelo me je, da se za tega našega veličastnega Boga - Boga ljubezni in sladkosti - nihče ne zmeni. Tedaj sem videl, kako je Bog naš edini cilj, kako je vse drugo majhno. Kaj bi tedaj napisal o svojem doživetju? Pa sem v presilnem čustvu pozabljal na vse in bolečina mi je bila odtrgati se od Boga, ki mi je bil tako blizu. To si zapišem sedaj kot spomin na moj prvi veliki dogodek v duhovnem življenju.

Danes je suh, enoličen dan. Na svojih ramah čutim vso njegovo težo. A Gospodov križ hočem vdano nositi - z veseljem, velikodušno, *gratis*.⁽⁶⁾

Ave Maria, rosa mystica!

1) Kaj hoče sedaj Kristus?

2) Kaj je življenje dobrega meniha, če ne križ?

3) Primerno

4) Naj se zgodi, naj se zgodi!

5) Vem, komu sem zaupal

6) Nepreračunljivo

Danes je rekolekcija. Kako mi je potrebna! Med duhovnimi vajami sem bil prepoln navdušenja in lepih misli, ki pa jih nisem točno izrazil in razporedil po točkah, da bi bile res izvršljive. Danes se hočem osredotočiti na to, da bi čez dan svoja opravila res dobro opravljal. Največ malodušnosti in nezadovoljstva mi prihaja odtod, ker pri delu mencam in mečkam, nervozno brskam in hitim, pri molitvi sem z mislimi že pri delu, ki ga bom zatem opravljal. Vedno nekam bežim, hlastam, pa ničesar ne dosežem. Vse bi rad - pa se mi zato vse izmakne. To je moja glavna napaka, ki izvira iz lakote *po slavi in znanju*. Odtod nevoščljivost, siljenje v ospredje, samoljubje v pogovorih, hvalisanje drugih, vsiljevanje svojega mnenja, vsiljivost, da bi bil prikupen. Tu je torej potrebna neusmiljena samokritika. Če misliš delati ali moliti, bodi ves pri delu ali molitvi, ne glede na druge: ves, cel bogoslovec. Če misliš le napol, rajšiпусти. Kaj boš glumil - ne igraju lutke! Če delaš iz prepričanja, delaj prav in popolno. Če pa nisi prepričan,пусти, ker te bo poklic strl. Te misli morajo letos v meni zaživeti polnost življenja, in to ne glede na opazke, da sem formalist, gorečnež, prilizovalec vodstva, da stremim po visokih cerkvenih službah, ne glede na ... Prijel se bom za kolar, ki naj me spominja, da naj ga nosim kot cel mož - ali pa naj ga odložim, če mislim biti dvoživka.

Danes si bom tudi naredil po nasvetih iz duhovnih vaj načrte za posamezna opravila. Za vsako opravilo

si bom na listek posebej napisal načela za tisto opravilo. Posebno za meditacijo potrebujem jasnih načel, da se bom po njih ravnal. Metod je res dovolj. Toda vseh se ne morem držati. Kakor se živi eno samo življenje, tako se premišljuje samo po eni metodi in to si moram izbrati. V semenišču se moram naučiti premišljevanja, potem ga bom tudi vzljubil, če mi bo šlo gladko.

Iz premišljevanja izvira tudi tisto, kar mi najbolj manjka - namreč zbranost in resnost, usmerjenost v eno, volja, predanost delu, učljivost.

K temu se hočem neprestano povračati. Vem, da mi bodo vedno ista načela postala dolgočasna, toda nočem prej odnehati, dokler tega ne spremenim v svoje vsakdanje življenje. O teh stvareh bom tudi bral, tako iz Rodrigueza (Vaja v krščanski popolnosti) kakor iz drugih duhovnih knjig. Doseči hočem nenavezanost na množico del, h katerim me vleče narava, in popolno predanost delu in opravičilo, ki jih moram po dolžnosti in božji volji opravljati. Zjutraj bom pregledal, kaj me čaka čez dan, in si bom razporedil delo. Potem pa z našo ljubo Gospo k izvrševanju. V vsako opravilo bom vložil ves svoj trud in voljo. Uspeh pa je v božjih rokah. Zaradi neuspeha tudi ne bom malodušen. Moje veselje bo v tem, da sem storil svojo dolžnost in vse svoje sile položil v delo. Tako mi Ti, Gospod, pomagaj, ki Ti po rokah presvete Matere Marije posvečam in darujem svoja dela in svoje življenje. Daj, da bom v samopozabi in zbranosti v Tebi ostal Tvoj!

POD ČRTO

Še polemike po parlamentarnih volitvah v Italiji

»Naj bo šola za prihodnost« - tako je zapisal »O. N.« - neznani dopisnik Katoliškega glasa v zadnjem odmevu na polemike, ki so spremljale sklepe Slovenske skupnosti glede junijskih parlamentarnih volitev in njen nastop, do katerega je Katoliški glas zelo kritičen. Nihče ne zanika KG-u pravice, da samostojno ocenjuje dogodke in dejstva, toda bralci lahko upravičeno pričakujemo doslednost in posebno občutljivost do manjšinske problematike, ki ni tako preprosta, da bi dovoljevala pavšalne ocene. Take si je tudi tokrat dovolil O. N., sklicujoč se na demokracijo, češ da je bil sklep večine deželnega vodstva SSK »površen«, »tog« in »neelasti-

čen«. Sklep SSK je bil sprejet skupno in s postopkom, ki ga določa pravilnik stranke; tudi to je demokracija in tudi to je samostojnost, do katere ima SSK pravico. Vsem je bilo jasno, da SSK ni iskala ideoloških zvez s sardinsko Akcijsko stranko, pač pa je do zveze prišlo na ravni manjšinske solidarnosti, ki je perspektivna za vse manjšine, ne glede na njih ideološko usmerjenost in je tudi upravičena glede na ravnanje državnih in vladnih organov, ki na manjšine še vedno gledajo kot na nadležen tujek. Strinjamo se, da je politika stvar moznega, toda prav zato ne more biti manjšinsko politično predstavništvo vezano na ideološke poglede. Sama

Krščanska demokracija ni bila posebno načelna v dolini Aosta, kjer si ni pomišljala, povezati se tudi s KPI, da bi premagala manjšinsko listo. Morda je tudi res, kot krožijo govornice, da se goriški in tržaški krščanskodemokratski krogi čudijo izbiri SSK: nič hudega, tudi mi se čudimo, da KD v 40-ih letih ni znala urediti manjšinske problematike, kakor določa ustava, in da je vsaka pretveza dobra za odlaganje.

To izkustvo naj bo šola za prihodnost, meni O. N. v Katoliškem glasu, soglašamo in pristavljamo, naj bo šola tudi zanj in za K. G., da ne bo z nedoslednim pisanjem begal bralcev.

Terezika Srebrnič

Strune v duši

še enkrat me tako poglej
in igray na kitaro
— zame —
saj niso važne besede
ne čas in dejanja
in jutri greva lahko dalje
vsak po svoji tirnici
okrog zemlje — ne, ne
bom te lovila
— mali princ — na
krožnici proti
tvoji cvetki in trem vulkanom
— ne bom te ustavila — poleti!
še nekaj akordov —
prsti drsijo neslišno
po strunah moje duše

Vonj stoletij

potiho — neslišno bom odšla
do akacij, ki cveto
zaprla bom oči
— daleč od ljudi —
in zadihala vonj stoletij
— zeleno žito spokojno zori
nič ni hitrice pri njem
— neslišno sem odšla
proč od ljudi
do akacij, ki cveto
— za vonj stoletij

Zaton

ko se prikaže
nad temnimi bori
zaton
z vsem svojim
sijajem —
tedaj vem, da
si se skrtil
na dno, v oči
vsakega človeka

V travah

pobožala sem
trave za
dolgo noč
samote —
zdaj bi se kar
potopila vanje
in prisluškovala
o čem se pogovarjajo
pod večer ko
so odšli ljudje,
ki jih teptajo

Azur

modrina neba
lega kot balzam
v sive razpoke
moje duše
in hladi, hladi
daje moči in
poguma za
nove polete —

Okence

ne znam več brati ljudem
iz oči — prekomplicirano je —
pa če niso iskreni?
so? niso?
naj jih vprašam?
lepo bi bilo imeti
okence za topel
pogled v dušo in
nasmeh bi bil spet
čisto iskren

Zato pišem

za koga pišem si me spraševal
veš — za nikogar —
kaj mi mar, če ne bo nihče
prebiral teh besed... A več
silijo na dan — tiho si delajo
prostor v meni
in kipijo silijo kipijo
v e n . . .
zato pišem

Srbska pesnica Desanka Maksimović

Od srbskih pesnic je pri Slovencih prav gotovo najbolj znana in priljubljena Desanka Maksimović. Velikokrat jo je pot zanesla k nam. Slovenijo je prepotovala skoraj v celoti in vzljubila zlasti njen planinski svet. Vsa srečna se je večkrat odzvala ljubeznivemu povabilu raznih šol in na številnih srečanjih spregovorila o sebi in svoji poeziji. Vsakega je očarala s svojo mladostno živahnostjo, s širino srca, plemenitostjo duše, globino misli, s svojim velikim humanizmom. Vzljubila je slovenski narod, njegov jezik in poezijo. V srbski jezik je prevedla več pesmi slovenskih pesnikov od Valentina Vodnika in Franceta Prešerna do Otona Župančiča in Boža Voduška. Nič ni čudnega, da so tudi njene pesmi našle odmev pri Slovencih. Prevajali so jih pesniki Lojze Krakar, Mile Klopčič, Veno Taufer, Ivan Minatti in drugi.

Izdala je blizu 20 pesniških zbirk, 10 zbirk pesmi in proze za otroke, tri knjige povesti in dva romana. Razen iz slovenščine je prevajala pesmi tudi iz ruščine, bolgarščine in francoščine. Z vsako pesniško zbirko je presenetila ljubitelje poezije in literarne kritike. Za svoje kvalitetno delo je prejela številne nagrade in priznanja ter domača in tuja odlikovanja. Mnogo njenih pesmi je prevedenih v tuje jezike. Njene pesmi deklamirajo, recitirajo, igrajo in pojejo na številnih proslavah. Več jih je uglasbenih. Take popularnosti ni doživel pri Srbih še noben pesnik.

Njena življenjska pot se je začela 16. maja 1898 v vasi Rabrovica blizu Valjeva, kjer se je rodila v družini uglednega učitelja. Osnovno šolo je obiskovala v Brankovini in Valjevu. Tu je končala gimnazijo in se potem vpisala na filozofsko fakulteto v Beogradu, kjer je študirala primerjalno književnost, splošno zgodovino in zgodovino umetnosti. Eno leto je poslušala predavanja iz umetnostne zgodovine v Parizu na Sorboni. Posvetila se je profesorskemu poklicu in najdlje službovala na nekdanji I. ženski gimnaziji v Beogradu. Upokojila se je leta 1953. Po upokojitvi je veliko potovala. Obiskala je Sovjetsko zvezo, Norveško, Švedsko, Zvezno republiko Nemčijo, Švico, Francijo, Kanado in Anglijo. V zvezi s potovanji so nastali njeni potopisi in tudi pesmi. Sedaj živi v Beogradu.

Prve pesmi je objavila kot študentka v beograjski reviji Misao leta 1920. Njena prva zbirka, Pesmi, je izšla leta 1924, zadnja pa lani z naslovom Beseda o ljubezni. Duško Arežina ugotavlja v njenem pesniškem razvoju tri faze. V prvi je njena poezija polna intimnih zapisov, posvečenih skoraj v celoti naravi in ljubezni (zbirke: Pesmi, Zeleni vitez, Gostija na travniku). Druga faza se začne z letom 1936, z zbirko Nove pesmi. Tedaj že srečamo pesmi s socialnimi in rodoljubnimi poudarki. Pesmi, ki so nastale neposredno pred II. svetovno vojno, med njo in po njej, so izšle v zbirki Pesnik in domači kraj (1946). Po vojni je izdala tudi tri pesnitve. Tretja faza se začne z zbirko Vonj zemlje (1955). Sledita zbirki Ujetnik sanj (1960) in izbor pesmi Govori tiho (1961). Višek doseže z zbirkama Terjam pomilostitev (1964) in Nimam več časa (1973). Nekaj let kasneje so izšle še tri zbirke: Letopis Perunovih potomcev, Pesmi iz Norveške in Nikogaršnja dežela. V tretji fazi prevladuje nekam tragično občutje življenja (pesnici so namreč po vrsti umrli mati, mož in brat), občutje in doživljanje sence smrti.

Na njeno poezijo je vplivala narodna pesem s svojim življenjskim optimizmom in smislom za dojemanje lepote narave. Vzornika sta ji bila tudi velika pesnika srbske moderne Jovan Dučić in Milan Rakić. Iz francoske lirike je povzela nekaj uglajenosti in duhovitosti, iz ruske pa humanizem in čustvenost. Blizu sta ji bila veliki indijski pesnik Rabindranat Tagore in španski lirik Federico García Lorca.

Motivno je njen krog pesnjenja širok in bogat: tu srečamo razpoloženske pesmi, pa pesmi o naravi in ljubezni, socialne in rodoljubne, miselne in otroške. Ponekod se ti motivi med sabo prepletajo. Vedno je odvisna od trenutnih razpoloženj, občutij in doživetij, zato v njeni poeziji ni enotnega pogleda na svet, življenje in poezijo.

Ljubezenske pesmi so polne slutenj, nemira, pričakovanja, hrepenenja, prošenj, fantaziranja, pa tudi strahu, razočaranja in bolečine, saj je njena ljubezen idealizirana do skrajnosti. Pesnica pogosto spaja lepoto ljubezni z lepoto narave. Ker se večkrat iden-

tificira z naravo, je v pesmih močno izraženo naravnost mistično občutje panteizma. Narava ji je tudi ustvarjalno zatočišče in inspiracija. Zanimivo je, da je njena ljubezen do narave povezana z njenim otroštvom. Z ljubeznijo do domačega kraja je združena ljubezen do naroda in domovine. Že pred vojno je dožela socialne krivice srbskega malega človeka, v dneh nemške okupacije pa suženjstvo in ponižanje svojega naroda. Kdo ne pozna njene pesmi Krvava bajka (v njej govori o zločinu v Kragujevcu, kjer so Nemci oktobra 1941 postrelili vse dijake s profesorji vred), ki spada v svetovno antologijo tovrstne poezije? V otroških pesmih se je znala vživeti v otroški svet kot malokateri pesnik. V miselnih pesmih pa se ustavlja ob eksistenčnih vprašanih sodobnega človeka, ob vprašanju medčloveških odnosov, ob tragiki obsta-

janja, ob smrti in smislu življenja sploh. Tu govori njena življenjska izkušnja in modrost. V najboljši zbirki, Zahtevam pomilostitev, (sama jo imenuje lirsko diskusijo z Dušanovim zakonikom) srečamo poleg čustva sočutja in usmiljenja protest proti krivici, nasilju, suženjstvu, poniževanju in tlačenju človeka. Vsa problematika sodobnega je tu projicirana v preteklost. V neki pesmi srečamo celo našega hlapca Jerneja.

Zvesta svojemu občutju Desanka Maksimović ne teži po strogi obliki in popolnosti pesniške strukture. Dopušča si popolno svobodo stiha in zgradbe pesmi. Od stalnih verzniških oblik in kitic prehaja k sproščenim oblikam svobodnega verza, poljubnega številca stopic in bolj naključnih rim in asonanc, vse to pa daje pesmim neko posebno muzikalnost in ritmiko.

Martin Silvester

VAŠKI POTOK

*Krotki vaški potok
v zelene močvare žab zapleten.*

*Sparjeni vrbov otok;
vonj razširja po celi dolini
v vodo lan potopljen.*

*V suho srpičje bregov
vpleta šum se otožni.
Žir z bukve odleta
in v pisanemrodu tolmunu
najde zavetje val krožni.*

SONČENJE V HRIBIH

*Ležim v travi pod slapovi sonca,
ne razlikujem od rastlin se in ne ila.*

*Na roki mi poseda veter kot na veji,
sto drobcenih se bitij na prehodu me dotika,
pristala mi kobilica je pri ušesu,
na prstu dve sta stvarci mirno se mi zvili,
kot bi na kakšno protje se spustili.*

*Od vsepovsod zelenja brizgajo gejziri,
nekje nedaleč vonj se širi brinja
in listja lanskega še duh v zlatem stogu,
obraz ljubkujejo mi stebelca segreta,
krotak pogled upira vame muren,
pod grlom leze mi žuželka šestonoga,
ustavlja se začudena, da nisem glina.*

*In blažena kot mlade vse žene, ki prvokrat rodijo,
še Mati božja izpod deščene strehe
se čudi mi, da ne držim v naročju sina.*

LE PTICE SO SE MI ODZVALE

*Na ves glas sem na pomoč klicala,
le ptice so se mi odzvale,
k meni pohitele z vej so in oblakov.*

*Morda so mislile, da grlica sem
žalostna spomladi,
morda je glas moj bil podoben
kriku lastovice,
klicu ščinkavca morda,
morda so mislile, da ptica pevka
sem padla v kremplje jastreba?*

*Le ptice so se mi odzvale,
preplašeno kot v gnezdece požgano
priletale so v moja nedra.
Morda so mislile, da mi srce
je mladi ptiček, ki zajel ga je požar.*

VERUJEM V ATOME

*V vsaki moji veri
neverni se Tomaž nahaja,
omahljivosti trpljenje,
trdno verujem le v neverjetno
znanosti religijo,
v vesolja znanosti bogove,
v elektrone in protone in nevtrone,
čim globlje utapljam se v religijo resničnosti,
začenjam verovati tudi v tisto,
kar ne sega do vida mi in sluha,
začenjam verovati v nemogoče
Lazarja vstajenje,
da po nemirni vodi apostoli res mogli so hoditi
in da mogla bom še enkrat
v nekem drugem svetu se roditi.*

KATEDRALA

*V meni dviga se visoka katedrala
bleščečih oken, ozkih kot puščica,
in stara, stara.*

*Nekdo njena vrata,
kadar hoče, si odpira
in kakor v svoji hiši se po njej sprehaja;
a ko poskušam jo na dan prinesti,
se mi kot stolp iz kart podira.*

BREZ SPOMINOV

*Odšla bova od tod brez spominov
na drgetanje mehke trave,
na žalost in na mesečino po gozdovih,
na osamljen kraj, ki pada v mrak.
Odšla bom od tod brez spominov —
vonja, ki kosci ga v rokavih
prinašajo z livade,
skrivnosti, ki pod trepalnicami uide
poleg straže,
zlatnika, ki popotnik ga prek meje
tihotapi.*

*Odšla bom od tod brez spominov.
Le na zadnjem se ovinku
spomnila še enkrat tvojih bom oči,
kot v deželi tuji preživelih lepih dni.*

ČLOVEŠKA KOMEDIJA

*Sneg je samo nekolikokrat
zamedel moje stopinje,
ki so tekle poleg tvojih,
samo nekolikokrat so veneli
mali gozdovi,
o katerih si govoril,
da jih spreminjam v raj,
in konec, že je tudi z vsemi spomini konec.*

*Ni bilo konca najini samozavesti,
mislila sva, da se z nami bogovi
ne morejo meriti
pa se zgodilo človeško nebogljenost tudi nama,
niti midva nisva mogla
ostati v višinah neminljivega ognja.*

*In če bi nekdo rekel,
da bo poleg naju vse izumrlo,
da bo sonce prenehalo greti,
prej bi bilo verjeti,
kakor da se bo tvoje srce nekje
brez mojega smejalo,
da bova živela spet
vsak svoje življenje
prazno in malo.*

ZAVRŽENI BOG

*Kot otrok sem bila za Peruna,
zato, ker je nesrečni zavrženi bog,
in verjela sem, da se v spomladanskem grmenju
samo meni oglašča.*

*Nato sem opazila rane tistega,
ki je njega poslal pod oblake.
Bilo jih je mnogo
in toliko krvi je iz njih teklo
in s takšno bolečino je gledal vame
in iskal pomoči,
da sem tudi njega popeljala v sobo,
kjer v snu se pogovarjam z vsakim, ki trpi.*

ČUDEŽ V CERKVI

*V kamniti starodavni cerkvi,
kjer zbrani so k molitvi ribiči in polj čuvaji,
opat molitev bere v tujem jim jeziku:
Ave, Maria, ave,
Pater noster,
a pod kamnitim nizkim stropom
čuje se odmev:
Mati božja, Oče naš, naš Oče.
Opat zdaj drugikrat z molitvijo začenja,
kot nož so ostre mu besede:
Pater noster, Pater noster,
pod svodom drugič spet odmeva:
Gospod naš Bog in blagi Oče.
Vsak dan se zbira ljudstvo,
da sliši čudež,
kjer svečenik besede tuje govori,
a s stropa vedno čuje se odmev,
ki ga od pamtiveka je pod svodom tem
poslušal človek.
In tretjič vpije svečenik,
od čudeža trpeč:
Pater, Pater,
pa kamniti svodi vrnejo
mu to, kar vračali so tudi dan poprej.*

Opomba prevajalca: Pesem je spomin na boj Hrvatov za slovansko bogoslužje.

GRIEGOV GROB

*Grieg kot Tutankamon leži v kamnitem grobu,
s težko skalo so zaprta vrata,
želel ni, da ga pokopljejo v zemljo,
ker pod njo se niti na pol sežnja
ne čuje ne nebo ne vode tok,
človeška ne beseda;
in kot glasbenik beleži pesem burje,
krik galebov in kačje sikanje v pečinah.*

Večno zaposleni veter sejalec
v razpoki kamnite plošče
zasadil semenca krhka je rastlinja,
ki že začelo je obraščati ves grob.
Skrit je, kot v drevesih ptičje so dupline,
têžko ga najde deček celo, ki pleza do gnezda
ali po gozdu išče maline.

Glasbenik, zvokov željan, zdaj stalno molči;
morda le kak ribič sanjač,
ki trdi, da sliši, kaj pravi ostriga,
morda vražjeverni kak pevec in kmet
domišljajo si, da od nekod iz jam v bližini
sliši se glasba umetnika Griega.

Sonca željan zdaj v temi leži.
Ko se nad Bergenom bela noč razprostre
in sonce razgrne iglavcev starih,
po vrsti odklepa skalo za skalo,
njegovega groba nikdar ne odpre.

Opomba prevajalca: Edvard Grieg (1843 - 1907) je bil norveški skladatelj, pianist in dirigent, mojster norveške nacionalne šole. Bergen - pristaniško mesto.

VSE VEČJE JE OD MENE

Vse veselje je v meni,
a vse večje je od mene.
Grlica v gori
več ima miline
kakor vse, kar izpovedala sem jaz v ljubezni.
V kači strup je, da zastruplja
meče z njim za Hamletov deset,
jaz ga nimam za mravljico ne eno.
Več resnične je modrosti
v bitju cveta
kakor v vsem, kar kdaj mi je šinilo v glavo.
Ptice so zvestejše od Penélope,
kaj šele od mene.
Spretneje gradi čebela si satovje
kot jaz kitice.
Radarje v perotih nosi lastovica,
jaz le blodim.
Ruševca zaljubljeni prepeva
nežneje od mene.
Mavrica iz rose si izmišlja barve,
jaz iz vsega
temna le pletiva.
Iskre razsvetljujejo temò na polju,
niti prsta pred očesom mi zenice.
Kapljica apnenčaste vodé
kristale ustvarja,
jaz ne morem niti vrčev.
Mravlja zida si trdnjave in gradove,
jaz is sanj le krhke katedrale.

OPOROKA

Zapustila vam edino bom besede,
izkopane iz globine sluha
kot zaklad kak iz studenca,
podedovane od piščalke vetra,
izkovane tam, kjer srp se kuje,
besede, vzete iz kljuna ptici,
ki potuje nad oblaki,
besede, na ognjišču izbrskane domačem,
ki skrivnost poznajo ognja in pepela,
besedo, nememu prebrano iz pogleda,
iztrgano človeku iz ihtenja,
besede, ki otroci jih in ponikalnice
izrekajo tedaj, ko sonce prvič vidi.
Zapustila vam ne bom ničesar,
le besede, okovane s stihom,
kot z jantarjem insekt je davni.
Za menoj ne bo ostalo
niti kapljice krvi v nobenem,
niti trohice kosti
in tudi ne srca, niti kot pri ptici majhnega.

POGOVOR REDOVNICE Z BOGOM

Daleč proč od moje duše minljivi so zakladi zlati,
niti sanjati ne znala o zemeljski bi sreči.
Vendar vem, o Bog, da vsi na svetu so od mene večji,
dobri in hudobni, revni in bogati.

Ure v mojem ni življenju mirne,
ki bi rekla zanjo, da sem res jo zaslužila;
dosti mi je malo svetlih zvezd na nebu,
da bi se ne upirala in tudi ne tožila.

Ko mi pošlješ bolečino, se ponižno sklonim,
ob koraku vsakem se bojim, da nisem česa kriva.
Tvojega ni dela, ki bi se ne mu čudila,
dasi bi bilo črviček, stvarca komaj opazljiva.

Če dopuščaš, da me žalijo hudobni,
pokorila se za tuje grehe bom, krivice.
Meni je prijetno, da trpim in vsem oproščam,
če tako ljubó je tebi, ki si Bog pravice.

LE TISTI, KI JE DOLGO PLUL

Vsa bela jadra na morja gladini
sanje so mornarske
in le tisti, ki je dolgo plul,
ve, da ne morejo dospeti, kamor so se namenila,
samo on ve,
da bodo se nekje ranjena spustila.

Le tisti, ki je dolgo plul,
ve, da bo morjé se zopet razdivjalo,
njemu le je znana kri modrine,
ki pretaka v žilah morske se gladine.

REPENTABRSKI PEVCI MED PARIŠKIMI SLOVENCMI

Mladi repentabrski pevci in pevke zbora ZVONČEK so si ob koncu sezone uspešnih nastopov in petja pri domačem bogoslužju privoščili potovanje v daljni Pariz, kjer so v Slovenskem domu pod vodstvom župnika Toneta Bedenčiča nastopili s samostojnim koncertom skupaj z ženskim zborom REPENTABOR ter z ansamblom BURJA. Cilj potovanja torej ni bil samo ogled francoske metropole in njenih znamenitosti, pač pa tudi navezava stikov s Slovenci v svetu, da bodo laže gojili in ohranili vezi z domovino. Med več kot 70-imi udeleženci izleta so glavnino predstavljali mladi pevci, na katerih je slonela večja teža gostovanja. V Slovenskem domu so bili v nedeljo, 28. junija. Najprej so peli pri slovesni službi božji, ki jo je vodil prelat Čretnik, koncert pa je bil potem v dvorani, ki je bila že skoro premajhna za številne pariške rojake. Mladi pevci so zelo sproščeno in temperamentno podali celo vrsto umetnih in ljudskih pesmi, s katerimi so izzvali pravo navdušenje med poslušalci. Na trenutke, zlasti ko so vsi nastopili skupno, je pesem pričarala v dvorano sredi Pariza pristen košček slovenske domovine, za kar so se pariški Slovenci zahvalili s toplim aplavzom in z zgornjim predsednikom društva Janezom Valantom, ki je poudaril voljo po ohranitvi slovenske identitete tudi v ne-lahkih razmerah v tujini. Na mah je

Janez Valant se v imenu pariških Slovencev zahvaljuje gostom

zraslo čudovito soglasje med manjšinci in zdomci, ki se je potem nadaljevalo v sproščnem pogovoru in osebnem spoznavanju. Lepa, povsem uspela pobuda.

IMENA NAŠIH KRAJEV

Ob šestdesetletnici Pavleta Merkuja je v počastitev tega jubileja Mladika izdala publikacijo IMENA NAŠIH KRAJEV v 150 oštevilčenih izvodih. Brošura vsebuje članke o izvoru nekaterih krajevnih imen, ki jih je Pavle Merku objavljajl v naši reviji, in pa razpravo Žive besede v naših narečjih.

CHECCO NA KASETI

Francesco Bergnach, beneški kantavtor, ki nastopa kot Checco, je pri Založbi kaset in plošč RTV Ljubljana izdal svojo prvo kaseto desetih pesmi. Spremlja ga ansambel SSS, nastopajo pa še drugi pevci. Naklada znaša 5.000 kaset.

NOVI PROVINCIAL JEZUITOV

15. septembra bo nastopil kot novi provincial slovenskih jezuitov dr. p. Lojze Bratina. Sedanje šestletno obdobje Družbinega življenje na Slovenskem vodi misijonar Jože Kokalj.

Mladinski zbor Zvonček (levo) in pogled v polno dvorano Slovenskega doma v Parizu (desno)

Inž. Milan Sosič je leta 1982 kot predsednik Openske Hranilnice izročil literarno nagrado Vstajenje tržaški pesnici Bruni Pertot. Med njima je na fotografiji predsednik komisije za nagrado Vstajenje prof. Martin Jevnikar

Umrl inž. Milan Sosič

Po dolgi in mučni bolezni je 14. julija izdihnil v bolnišnici na Katinari pri Trstu inž. Milan Sosič. Bil je med najbolj znanimi Openci, dočkal pa je 79 let. Po poklicu je bil gradbenik, zadnja leta pred upokojitvijo pa tudi profesor na slovenskih šolah v Trstu. Med drugim je zgradil Marijina doma v ul. Risorta in pri Sv. Ivanu, Finžgarjev dom in stavbo hranilnice na Opčinah. V Hranilnici in posojilnici na Opčinah je bil dolgo podpredsednik in predsednik. Kot javni in politični delavec se je takoj po vojni pridružil samostojni katoliški politični skupini, najprej Slovenski krščansko socialni zvezi, nato Slovenski katoliški skupnosti, ki se je preimenovala v Slovensko ljudsko gibanje. Ko so samostojne politične skupine v Trstu leta 1962 osnovala Slovensko skupnost, je prevzel odgovorne službe tudi za skupno stranko. Tako je bil med drugim tržaški pokrajinski svetovalec in odbornik, predsednik rajonske konzulte za Vzhodni Kras, član tržaške gradbene komisije, drugostopenjske davčne komisije in drugih teles. Na Opčinah je sodeloval v župnijskem svetu. Kot dober in značajan mož je hitro prišel za delo, ko je bil za to naprošen.

BOLNI IN OSTARELI

Na podudo tržaške Duhovske zveze je bilo 14. junija v Bazovici 9. srečanje bolnikov in ostarelih. Somaševanje je vodil lazarist Jože Župančič, ki v Ljubljani ureja revijo za bolnike Prijatelj.

MLADA BRIEZA

Sredi julija se je v Dijaškem domu v Trstu začelo 14. poletno letovanje otrok iz Benečije Mlada Brieza. Zanj skrbi študijski center Nediža iz Špetra. Udeležencev od vrtca do srednje šole je nad 60.

Kinodvorana v Bazovici

V sredo, 22. julija, na praznik sv. Marije Magdalene, so v Bazovici pri Trstu imeli prvo prireditev v prenovljeni kinodvorani, ki so jo leta 1984 morali zapreti iz varnostnih razlogov zaradi novih varnostnih predpisov, ki so stopili takrat v veljavo v Italiji. Dvorana je

bila zgrajena leta 1950 in je bila ena prvih župnijskih dvoran v tržaški okolici. Na otvoritvenem večeru po obnovi so nastopili otroci iz kolonije v Dragi, ansambel Zvezde in mešani zbor Skala iz Gropade pod vodstvom Anastazije Purič.

Pogled v prenovljeno kinodvorano v Bazovici ob prvi prireditvi 22. julija letos

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

Na zadnjem občnem zboru SDD, ene najstarejših dobrodelnih ustanov na Tržaškem, je bil za predsednika izvoljen prof. Ivan Artač. Dosedanji dolgoletni predsednik, starosta slovenskih zdravnikov v Trstu, dr. Stanislav Pavlica bo odslej častni predsednik te koristne ustanove, ki je prav te dni sprožila hvalevredno pobudo v korist slovenskih visokošolcev.

CIRILMETODOVA NEDELJA

V Marijinem svetišču na Vejni je bila 12. julija že običajna slovenska slovesnost ob Cirilmetodovi nedelji in srečanju z novomašnikom iz Slovenije. Novo mašo je ponovil Jože Jakopič, zlato pa Vladimir Šircelj. Pel je zbor 120 pevcev iz kraških vasi onstran meje pod vodstvom komenskega kaplana Andreja Vovka.

V Zavodu sv. Družine v Gorici pa so 9. julija ponovili s somaševanjem novo mašo vsi štirje novomašniki koprške škofije.

SLOVENSKI OLIMPIJSKI ZMAGOVALEC

Pred začetkom nedavne Univerziate 87 v Zagrebu je bila v hrvaškem glavnem mestu slovesnost, ki se je udeležil tudi predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora Samaranch. Med drugim je podelil olimpijsko odlikovanje prvemu jugoslovanskemu olimpijskemu zmagovalcu, nekdanjemu slovenskemu telovadcu iz Novega mesta Leonu Štuklju.

KOROŠKI NOVOMAŠNIK

Novomašnikom, ki smo jih našli v prejšnji Anteni, je treba dodati še koroškega rojaka. To je Hanzej Jelen iz Dobre vasi, ki je bil dolga leta knjigovodja v Dušnopastirski pisarni v Celovcu. Posvečen je bil 29. junija v benediktinskem samostanu v Šentpavlu. Kot benediktinec je prevzel ime p. Bruno.

UMRL DARE ULAGA

Dne 30. junija je umrl v Ljubljani znani igralec Dare Ulaga, ki se je rodil leta 1931 v Škocjanu na Dolenjskem. Od leta 1959 je bil član Mestnega gledališča ljubljanskega. Igral je tudi v filmih. Zadnje čase je oblikoval monodrame. Tako je bila njegova zadnja vloga Trubar v Jančarjevi monodrami. Prej pa je bil ban Natlačen v Partljičevi Justifikaciji.

UMRL JEZUIT ZORE

V Mariboru je 8. junija umrl jezuit prof. Ivan Zore. Imel je 94 let. Lani je praznoval 70-letnico mašništva. Prva leta je delal v Sloveniji, na Hrvaškem in Poljskem, od leta 1933 do 1971, ko se je vrnil v Slovenijo, pa je predaval na univerzi Gregoriana v Rimu.

SDD V BENEČIJI

Devetdeset članov Slovenskega duhovniškega društva je 23. junija opravilo študijski izlet v Benečijo, kjer so imeli srečanja s slovenskimi duhovniki. Somaševali so na Stari gori, kjer jih je pozdravil tudi videmski pomožni škof Brollo.

PLEČNIK V MÜNCHNU

V Villi Stuck v Münchnu so 14. julija odpri razstavo o Plečniku, ki je bila prvič na ogled v Parizu, nato v Ljubljani in Madridu. Po bavarski prestolnici pride na vrsto Dunaj, zanimanje za Plečnika pa po Evropi in Ameriki še narasča.

UMRL DR. STANKO GOGALA

Po dolgi boleznii je v Ljubljani umrl nekdanji vodilni slovenski pedagog dr. Stanko Gogala, ki se je rodil pred dobri 85 leti v Kranju. Dve desetletji je poučeval na ljubljanskem učiteljskišči, leta 1933 pa je postal privatni docent za pedagogiko na filozofski fakulteti. Iz političnih razlogov je postal redni profesor šele leta 1959, pa čeprav je kot krščanski socialist simpatiziral z OF. Krščanski humanizem je oblikoval njegovo delo, kot temeljno vzgojno sredstvo pa je poudarjal kulturnost in duhovnost, usklajevanje individualizma in solidarnosti. Do upokojitve je vodil oddelek za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani, ki ji je bil v letih 1964-66 tudi dekan. Ves čas je bil tudi v uredništvu Sodobne pedagogike. Napisal je več strokovnih knjig. Prvo je leta 1931 posvetil Pedagoškim vrednotam mladinskega gibanja.

40 LET SLOKADA

Slovensko karitativno društvo - SLOKAD - iz Trsta je praznovalo 40-letnico delovanja, predvsem otroških počitniških kolonij. Od leta 1965 imajo stalni sedež v Dragi pri Bazovici, prej pa so bile v Kanalski dolini, v Karniji in drugje. Prva leta po vojni so kolonijo dejansko italijanske oblasti izgnale iz Žabnic.

NUNCIJ MONTALVO

Papeški nuncij v Beogradu Gabriel Montalvo je bil od 11. do 14. julija v Sloveniji, kjer je imel vrsto srečanj in obiskov. Dne 12. julija se je udeležil zlate maše ljubljanskega pomožnega škofa dr. Leniča. Na veliki slovesnosti v stolnici se je zbralo deset škofov in 80 duhovnikov ter veliko drugih vernikov. Prišoten je bil tudi nadškof Ambrožič iz Toronta.

PLANINCI V BARILOČAH

Dne 6. junija je imelo redni občni zbor Slovensko planinsko društvo v Bariločah v Argentini. Njegov predsednik je Dinko Bertonec, razpolaga pa s Planinskim stanom, kočjo Pod skalco, predvsem pa z zelo velikim ugledom v Argentini. Ob nedeljah skrbi za planinske radijske oddaje. V kratkem bo v sodelovanju s Slovensko kulturno akcijo izdalo novo številko občasnega glasila Gore, za katero je napisal zgodovinsko - leposlovnii spis dr. Vojko Arko. Gre za planinskega pisatelja, zvestega kronista in animatorja slovenskega planinstva pod južnim križem.

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XIII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1987. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

BISEROMAŠNIK MIRKO ZORN

Upokojeni goriški duhovnik Mirko Zorn, ki živi pri sestrah Čudodelne svetinje v Gorici, je imel 12. julija biserno mašo. V letih 1952-71 je bil župnik v Mirniku pri Krminu. Oskrboval je tudi Skrljevo. Tam danes ni več ne slovenskega bogoslužja ne slovenske šole.

JUNIJ V BUENOS AIRESU

Dne 7. junija je bila v Buenos Airesu osrednja spominska slovesnost argentinskih Slovencev, ki so se spomnili žrtev revolucije in druge svetovne vojne na Slovenskem. Slavnostni govornik je bil inž. Jernej Dobovšek.

PRVAK V FRAJTONERCI

Mladi Zoran Lupinc iz Šempolaja je 12. julija zmagal na prvem svetovnem tekmovanju v igranju na diatonično harmoniko v Ahtnu.

ASFALT NA VRŠIČU

Sredi julija je bila povsem asfaltirana še na zadnjih odsekih cesta čez Vršič. Kljub nekaterim predlogom pa ceste v Trenti ne bodo širili.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

PRIMER ŽEBOT

Intervju z Milošem Bučarjem

V prejšnji številki smo napovedali alternativo: ali bomo objavili še kakšen intervju v zvezi z »Žebotom« ali pa bomo povedali, kdo je bil kdo v slovenski politiki v obdobju neposredno po »cestni aferi«. Kot vidite, smo dobili intervju z **Milošem Bučarjem**.

Gre za človeka, ki je bil do poletja 1968 republiški sekretar za informacije in o katerem so krožile govorice, da je bil udeležen pri zapletu z Žebotovim obiskom. V prejšnji številki smo pisali, da je bil ta zaplet kasneje na različne načine izrabljen kot dokaz, da je politični kurz v Sloveniji oslavljen.

Današnji intervju vam bo verjetno povedal vsaj to, da enega samega krivca za »napako« ni bilo. In kar smo pri vsem želeli posebej poudariti: v teh zapisih nismo ugotavljali, kakšna je bila Žebotova politična orientacija. Vemo tudi, da je prav on napisal nekrolog Stanetu Kavčiču v »**Mladiko**«. Lahko verjamemo marsikaj, npr. da je »sovražnik neprestano na preži« itn.

Zanimale so nas predvsem **politične posledice obiska**, ki ste jih lahko najbolj očitno razbrali iz Kardeljevega govora na političnem aktivu Slovenije objavljenega v prejšnji številki.

V prvi poletni številki bomo nadaljevali s konkretnimi zaplety in tedanji politiki in najverjetneje objavili dosje »**25 poslancev**«. K sodelovanju pa smo že povabili nekaj Kavčičevih sodelavcev in raznih aktivistov tistega obdobja: priobčili bomo intervjuje z njimi in njihove avtorske tekste.

Govorimo z Milošem Bučarjem, ki se ga večkrat omenja v zvezi z dr. Cirilom Žebotom. V pogovoru s Titom in najvišjim vodstvom naj bi Stane Kavčič za njegov prihod obtožil prav vas...

Da. Stane Kavčič, tako so mi povedali drugi, naj bi na Brionih res rekel nekaj takega. Da je kriv sekretar za informacije. Na to novico je maršal zelo ostro reagiral in dejal, da »ministra treba odmah menjati«. Kavčič pa naj bi mu odgovoril, da so to že storili.

Torej ste mesto sekretarja za informiranje izgubili zaradi Žebota...

Ne, kleč je čisto drugje. Sekretariat sem po svoji volji zapustil že konec julija 1968, prijavil sem se za direktorja Kompassa in bil sprejet. Moj odhod s sekretariata za informacije nima nobene zveze z Žebotom.

To pomeni, da ste se s »primerom Žebot« srečali šele kasneje, skozi govorice o vaši domnevni krivdi?

Ne spomnim se točno, kdaj so me dosegli glasovi o tem, da me je Kavčič obtožil. Kasneje pa sem zvedel še to; da je bil Žebot res tu in je potoval po Sloveniji. Menda je dobil na razpolago tudi avto...

Kdo je potemtakem izdal vizo in urenil vse potrebno za obisk?

Rekel bi, da je vizo dobil na enem od predstavništev v tujini. Predstavništvo je bilo obveščeno, naj mu izda vizo. In vse to verjetno ni šlo preko sekretariata za zunanje zadeve, po mojem mu je konzulat sam izdal turistično vizo.

Ali torej menite, da je Kavčič naredil napako ali ne?

Ne vem natančno, kaj so imeli politiki med sabo. Žebot je bil kasneje ena od komponent, na katero so lovili Kavčiča, češ da se je povezal s sovražno emigracijo.

Rekel bi še, da tudi formalno ni bilo nobenih razlogov za to, da so obdolžili sekretarja za informacije. Sekretariat je verjetno organiziral pogovore itn., nekdo pa je že prej dal zeleno luč. Nisem pa prepričan, kdo na izvršnem svetu je bil povezan s sekretariatom za notranje zadeve.

FRANCI ZAVRL
(MLADINA, šte. 23)

Andrej Berden IZGUBLJENE IDEOLOGIJE (dnevna impresija)

Danes je četrtek, 18. junija 1987. To je eden tistih dni, ko ni nobenega razloga za dobro voljo. Taki dnevi se pojavljajo žal zadnje čase vse pogosteje. Razlogov je pravzaprav veliko. Nekaj jih odkriješ takoj, ko vržeš pogled na prvo stran časopisa Delo. Dnevnik je tu veliko bolj taktičen, slaba volja se te prime šele, ko odpreš prve strani. Tako lahko preberemo z mastnimi črkami tiskane naslove v Delu: Izgubo ima že vsaka četrta organizacija, Novi obračunski zakon je v prid dolžnikom, Mrtvorojeni zakon. Spremembe carinskega zakona so nemoralne. Pri družbeni lastnini naj bodo pravice jasne. Najbolj me je pravzaprav razjezil zadnji sestavek, da gre naše gospodarstvo po zlu, da delegati v zvezi ne vedo, za kaj glasujejo, da nihče za nič ne odgovarja ipd., to je naš vsakdanjik propadanja nečesa, kar bi človeštvo kje drugje z drugimi ljudmi popeljalo v drugačen svet. To s to družbeno lastnino pa me neskončno jezi. Torej predsedstvo CK ZKJ ugotavlja protislovja družbene lastnine, kot so pomanjkanje odgovornosti, odvisnost združenega dela od

zunanjih dejavnikov, premajhna motivacija za delo in varstvo sredstev v družbeni lastnini, zloraba samoupravnih pravic, etatizem itd., čemur je treba posvetiti posebno pozornost in številna izmed teh vprašanj konkretnije obdelati tudi na normativni ravni. Nasproti temu bo na neki drugi seji isto ali morda kakšno drugo predsedstvo ugotovilo ali ugotavljalo, da sistem ne deluje zaradi svoje prenormiranosti ipd.

(LJUBLJANSKI DNEVNIK
27. junija 1987, stran 11)

SLOVENSKI KOMUNIZEM 1924

Takozvani »komunisti« v Sloveniji znajo dobro zabavljati in zmerjati. Od teh strani jih poznamo, z drugih pa seve ne, ker kaj drugega do danes niso pokazali. Ta slovenski »komunizem« je idejno zelo revna cvetka, ki ne bo menda nikoli rodila drugačnih cvetov, kakor zavist in smrad. To je tudi umevno, ker so prazna šablona, zato brez vsake pameti in samoniklosti. Čudimo se le, da so pri nas še vedno med delavstvom lahkoverni ljudje, ki nasedajo očitnim psihopatam.

Slovenski Republikanec, 14. nov. 1924
(KATEDRA šte. 10/11, maj 1987)

Dragica Korade: MARIBORSKI SINDROM PODOBNOŠTI

V obdobju enega meseca so mariborski komunisti uprizorili že **drugo ideološko intervencijo v polje slovenske umetniške produkcije**. Prva je doletela v okviru štafetnega programa pesniške mladince, ki so s posebnim kombijem prebivalstvu po obmejnih vaseh oznanjali štafetni dan, vmes pa so predvajali glasbo domačega **Centra za dehumanizacijo** v skladu s parolo, da je ta dan namenjen »predstavitvi vseh ustvarjalnih potencialov mladih«. **Beseda sodi**, naslov najnovejšega centrovega komanda, v katerem ne vem čigava babica med drugim **moli tudi Oče naš**, je sprovciral tamkajšnjega občinskega sekretarja komunistov, ki je od nič hudega hotečih fantov zahteval odgovor na vprašanje »zakaj molijo«, »kaj se vendar gredo« in kaj »so s to molitvijo mislili«. Iste dneve so se nad ravnanjem direktorja radia Maribor pritožili tudi člani mladinske radijske redakcije, ki pred Merkurjem niso mogli v živo predvajati napovedanega programa, ker je samozaščitno osveščen direktor podvomil v njihove dobre namene. **Tak je pač mariborski odnos do »kulturnih stvaritev«**. Sleherna je sumljiva, vredna tega,

da se kak politik ob njo spotakne in ga drug podpre tako, da ne more nikoli pasti.

Tudi Hashim se je ob to sumljivo reč spotaknil. Samo mesec dni po njegovem obisku v Mariboru je **predsednik mariborskih komunistov** v enem samem nonšalantnem zamahu veliko bolj odločno opravil s Cankarjevim, Bevkovim, Minattijevim, Fritzovim in Sarajličevim umetniškimi sporočilom, kakor pa **predsednik jugoslovanske mladine** v Beogradu s Prešernovim: ne samo, da je Razpet berilo, sestavljeno tudi iz odlomkov iz Cankarjevega »prepesnjenege komunističnega manifesta« označil za »očitno provokacijo«, ampak je slovesno branje tudi prekinil in **zato v dvorani požel — aplavz**. Ploskali so kajpak tisti, ki se radi hvalijo s tem, kako so jih molitve hlapcev Jernejev v starojugoslovanskih časih v boju za oblast **inspirirale**. Danes, ko so na oblasti, jih očitno samo še **provocirajo**.

Različne reakcije v slovenskih političnih krogih na beograjski in mariborski (kulturni) incident pa so nadvse povedne. Ko so se namreč člani zveznega odbora obregnili ob Boga v Zdravljici, je Jože Smole od Hashima Rexhepija zahteval javno opravičilo slovenski javnosti, mariborski komunisti pa so svojemu predsedniku navkljub protestom javnosti v skladu s staro formulo, po kateri imajo komunisti prav tudi tedaj, ko se motijo, izrekli za težji prekršek nad slovensko besedo podporo. Med njimi je bil tudi predsednik mariborske SZDL. Če predstavlja lokalidiotizem enega od referenčnih okvirjev, znotraj katerega je mogoče pojasniti apologetsko razmerje mariborskih oblasti do svojega »neljubega dogodka«, pa še zmeraj ne moremo odgovoriti na vprašanje, zakaj je **Jože Smole s svojim molkom tokratno klobuto slovenski literaturi odobral**. S kakšno pravico namreč zahtevajo slovenski funkcionarji od voditeljev v drugih republikah spoštljiv in toleranten odnos do »velikanov slovenske umetnosti«, če lahko le-te poljubno tlačijo slovenski lokalni voditelji? Se je predsednik slovenske SZDL na ta način priklonil partiji? Si sme lokalni komunistični voditelj privoščiti več kot »samo« zvezni mladinski predsednik? Smejo v Mariboru neovirano izvajati tisto, na kar so v Beogradu le pomislili? Se je hotel Jože Smole v dogmatskih političnih krogih s svojim tokratnim molkom odkupiti za na Hashima adresirano zahtevo po javnem opravičilu? Ali pa mu je z mariborskim sindromom podobnosti naposled uspelo dokazati svojo trditev, da slovenskega sindroma drugačnosti ni?

(KATEDRA, številka 10/11, maj 1987)

Viktor Žakelj

HIC RHODUS, HIC SALTA

Vsakdo, ki spremlja dogajanja v naši družbi, pa ni obseden s tem, da mora vse,

kar se pri nas s političnim žegnem, torej uradno, zgodi, opljuvati ali pa po uradni dolžnosti hvaliti, bo najbrž pritegnil misli, da smo v državi nadvse uspešni pri evidentiranju ključnih problemov, ki jih dnevno rojeva naše dinamično gospodarstvo in družbeno življenje. Brez dvoma smo tudi njihovi nadvse uspešni analizatorji; pa tudi predlogom ukrepov in aktivnosti, ki naj bi omogočili presežanje težav, torej omogočali napredek, po večini ni kaj očitati, čeprav so le-ti že slabši člen v opisani verigi. To pa je tudi vse. Dejanj, ki bi dejansko pomenila spreminjanje razmer, ni in ni. Menganje na mestu je naša že nekajletna posebnost, zaradi katere se pogrezamo v blato splošne družbene nemoči. Razlog, da je tako, je treba iskati v porazdelitvi družbene moči, ki je ta čas taka, da se ne more nobena nova misel udejaniti, če ta ali oni del organiziranih družbenih sil oceni, da bi to vodilo v spreminjanje družbene moči v njihovo škodo. Zato sestankujemo kot le malokatera družba, žvečimo že nešteto krat prežvečeno, tresejo se gore, bi rekli, a se pogosto ne rojevajo niti miši. Entropija brez primere.

(LJUBLJANSKI DNEVNIK
13. junija 1987, stran 11)

Slovenska družina ima na mizi mladiko

PRAŠIČJI SOCIALIZEM

George Orwell nam je v **Živalski farmi** že 1944 lepo prikazal, kako nastanejo »kratki kurzi zgodovine«, v katerih se da dokazati, da je bil strahopetec največji heroj, resnični heroj pa strahopetec. Izdajalec lahko tam postane največji rodoljub, a rodoljub — največji izdajalec!

Izdajalec, par excellence.

Tovariš **Mikulič** nam je povedal, da je ameriška CIA organizirala objavo Djilasove knjige »**Novi razred**« v ZDA. In da je Djilas zaradi tega izdajalec »par excellence«.

Pa kaj, če je CIA npr. pomagala pri objavljanju Štajnerjevih »**7000 dni v Sibiriji**« po deželah Latinske Amerike (da bi preplašila številne nezadovoljne)? Pa kaj, če je po-

magala objaviti Kišovo »**Grobnico za Borisa Davidoviča**«, to grozno sliko totalitarne družbe? CIA obožuje takšne knjige. Bomo zato tudi sijajna človekoma prilepili etikete izdajalcev?

Lepo je napisal Milan Kundera: **borba človeka proti oblasti je borba spomina proti pozabljenju**.

Da se ne bi pozabilo: tovariš **Milovan Đilas**, narodni heroj, podpredsednik vlade, predsednik Ljudske skupščine, vojni general-poročnik, ni bil odstavljen in ožigosan zaradi knjige »**Novi razred**«, temveč zaradi knjizice »**Anatomija neke morale**«, kjer se je ostro izrazil o nekih tovariših in posebno nekih tovarišicah, ki so se takoj po koncu vojne iz kmečkih opankov pognale na visoke pete, v izobilje in razkošne vile porožene buržoazije, v času, ko so se po naši porušeni in požgani domovini tu in tam še kadila pogorišča hiš, ko so naši jekleni fantje in dekleta ob skorji koruznega kruha delali gradbene čudeže na progi Brčko-Banovići, ko je Alija Sirotanović s tovariši podiral stahanovske rekorde v izkopu premoga...

Anatomija neke morale.

· Anatomija naše rak-rane v teh štiridesetih »revolucionarnih« letih. Anatomija naše krize in paralize.

Kako lahko Vi, tov. Mikulić, nekoga kar tako proglašate za izdajalca? Vi ste vendar predsednik naše vlade. Kdo vam je dal to pravico?

Strah me je, da se jutri na tej vaši listi ne znajdejo še tovariši Koča in Peko, Gojko in Plavi.

Lahko se Vam je sedaj prsiti, da ste v petnajstem letu postali partizan (**torej konec 1943**), danes, ko so pravi partizani že davno mrtvi, ali pa so bolni in pri koncu življenja.

A zagotavljam Vam, da ne Vi ne Vam podobni ne boste uspeli. Niste uspeli štirideset let, tudi sedaj ne boste. Pa čeprav ste se pririnjili celo do predsednika vlade. Lahko se je bilo vaši bratovščini odločiti za zmagovalca, ko je bila vojna že odločena. Lahko je bilo oditi v partizane konec 1943 ali 1944, ko so bili na Kozari, Neretvi in Sutjeski že betonirani mostovi zmage, zgrajeni na telesih naših padlih očetov in stricev. Lahko se je bilo motati po zaledju ter lepiti plakate in pisati parole po osvobojenih naseljih, potem pa se, s pomočjo dveh prič, naknadno vpisati med heroje.

SEDAJ je lahko obračunavati z ostarelim in bolnim Đilasom. Ni bil on edini, ki se je v teh 46 letih kdaj zmotil. Motili so se tudi drugi, taki, pred katerimi se tovariš Mikulić še dandanes klanja. Kako to, da enim vse odpuščamo (**in trmoglavo skrivamo njihove napake**), na druge pa tolčemo iz vseh cevi?

Resnično, mar nam še ni zadosti »prasičjega socializma«?

Ante Rokov Jadrijević

(KATEDRA, številka 10/11, maj 1987)

Peter Mohar: Med nebom in peklom

Proti koncu lanskega leta je izšla pri Slovenski matici v Ljubljani in pri Založbi Drava in Družbi sv. Mohorja v Celovcu knjiga Petra Moharja **Med nebom in peklom**, in s podnaslovom Pričevanje iz plebiscitnega leta. Obsega 486 strani, uvod pa ji je napisal predsednik Slovenske matice prof. Bogo Grafenauer.

Mohar se prvič pojavlja v slovenski literaturi in je koroški samorastnik. V plebiscitnem letu - plebiscit je bil na Koroškem 10. oktobra 1920 - je bil 21-letni Peter iz Dobrle vasi hlapec v nemškutarski slovenski družini Mičej v vasi Spodnji Podgrad pri Škocijanu v Podjuni. Peter je pisatelj sam, vendar povesti ne pripoveduje v prvi osebi, ampak v tretji in se nekako ograjuje od njega, češ: »Naš znanec, hlapec pri Mičeju, katerega smo zdaj bolje spoznali in ugotovili marsikaj, kar mu je bilo v nečast, je nakladal gnoj s kupa na voz in ga razvažal po njivi.«

V mladosti je moral premagovati velike strasti in skušnjave, ko pa je nekoliko odrasel, se je oklenil cerkve, v kateri je spoznal »voditeljico skozi življenje, varuhinjo kreposti in lepote pa tudi narodne biti«. V domači hiši se je navzel zavednega slovenstva, vprašanja narodnosti zanj ni bilo, čeprav je videl, da pri drugih ni bilo tako: »Na Koroškem si narodnost lahko izbereš kakor stan ali suk-njo v prodajalni, lahko si Slovenec ali Nemec, lahko pa tudi oboje.« Mičejevi - mati vdova, hčeri Lojzl in Mila, sin Dolf in dekli Liza in Pepa - so bili Slovenci, slovensko so govorili in molili, po pripričanju pa so bili Korošci, nemškutarji, proti plebiscitu in Jugoslaviji. Čeprav so vedeli za Petrovo slovenstvo, ga niso preganjali ali gledali po strani, češ da je zapeljan, da bo že spregledal.

Knjiga bi morala po podnaslovu prikazati koroške razmere v plebiscitnem letu, vendar je tega zelo malo. Pravega plebiscitnega razpoloženja, vrvenja, zborovanj, bojev, propagande, nasilstev ne vidimo, ker se je pisatelj omejil samo na Mičejevo družino, kjer

med kosilom in večerjo, ko so vsi zbrani in še kak sosed na obisku, zabavljajo čez plebiscit, vedno z istimi besedami: »Posrbiti nas hočejo vse. Mi se pa ne damo. Mi ostanemo Korošci.«

Peter pri tem molči in se smeje. Spoznal je, da je država v dolgih stoletjih Korošce tako prevzgojila, da se čutijo Nemce, da se jim v avstrijski republiki gospodarsko dobro godi, da so varni, kraljevina Jugoslavija pa bi lahko zanetila vojno in vpoklicala može.

In tako gre plebiscit skoraj neopazno mimo, niti zmage ne prslavljajo, češ: končno je konec skrbi, zmagali smo, varni smo.

Jedro knjige predstavljajo Petrova premišljevanja, za katera ima med oranjem in drugim ročnim delom več kot dovolj časa. Peter je na zunaj zaprt človek, ljubi samoto, ne kadil ne pije ne išče deklet ne hodi v družbo, toda v duši je kot ognjenik, v katerem neprestano vre in bruha. Premišluje in sklepa zelo globoko, nič hlapčevsko, o vseh mogočih problemih in življenjskih težavah. Rad bi bil dober človek, premišluje o Bogu, veri, Cerkvi, pobožnosti, o grehu, o namenu življenja, o strasteh, o zakonu, o strojih, o pokvarjeni Evropi, veruje pa v vstajenje Korošcev in Slovanov. Nazadnje ga je zaneslo v fantastičen privid, ko se je videl klicarja Slovanov: »Če bom klicar Slovanov, bom klicar iz gorja in potrebe; mimo orodja, s katerim si služim pravico do življenja, bom zaklical v svet in Slovani se ne bodo pomišljali, ko bodo videli žuljave hlapčeve roke. Prisluhnili bodo klicu in tedaj gorje ti, Evropa!«

Ta premišljevanja so tako globoka, da kažejo na izredno pisateljevo razgledanost, posebno po ruski literaturi, saj imaš vtis, kot bi bral kakega Dostojevskega.

Podlaga vsega dogajanja in premišljevanja pa je lepota koroške zemlje in kmečko delo skozi vse leto.

Pripovedovanje je nazorno in podano v žlahtni slovenščini.

Ljubka Šorli: Pod obokom čarobnim

Goriška pesnica Ljubka Šorli je prišla letos do svoje pete pesniške zbirke, toda ustvarjati je morala 45 let, da je prišla do javnega priznanja, da ji je izdala Goriška MD **Izbrane pesmi** (1973) in še 10 let, da ji je Pastirček založil izbrane mladinske pesmi **Veseli ringaraja** (1983). Obe je uredil in izbral Marijan Breclj. Letošnja zbirka je izšla pri ZTT v Trstu v zbirki Leposlovje pod naslovom **Pod obokom čarobnim** (82 strani). Pesmi je izbral in uredil France Bernik, ki je napisal tudi izčrpno spremno besedo. Pravi, da je strogo izbiral iz pesmi novejšega časa, ki še niso bile natisnjene v samostojnih izdajah. Vsega je sprejel 60 pesmi in jih enakomerno porazdelil po tematiki in obliki v štiri cikle, in sicer v impresionistično reflektivne, pokrajinske, domoljubne in religiozne pesmi.

V prvem ciklu so čudoviti izrezi iz narave v vseh letnih časih, ki so že sami po sebi biseri, oplemeniteni še z življenjskimi spoznanji. Pesnica zajema v pesmi vso naravno lepoto in petje ptičev, toda pomlad jo tudi spominja, da se mladost več ne vrne. Ko roma v kraje mladih dni, jo nenadoma spreleti misel: »Oh, in skoraj skoraj že jesen je ...« Ko gleda pred hišo živo orumeneli brest, se ji v misli vsiljuje: »Letos še ... Ali - do kdaj?« Vendar pa te ža-

lostne misli preganja: »Brez sanj in upov se srce izniči.« Novembra plete krizantema na grobovih skrivnostne vezi med živimi in mrtvimi.

Te pesmi so zapete iz polnega srca, ki ga je življenje preizkušalo in trpinčilo kakor malokatero drugo, toda ni ga strlo, ker ga je prevela vera v Boga in Marijo in ljubezen do naroda in človeštva. V uvodni z naslovom **Pesem** pravi: »Ko poraja se v srca globini / in ji glas skrivnosten reče: Bodi!, / o, takrat moj duh po zvezdah hodi, / ves sproščen v srebrni mesečini.« In njena pesem »trkat gre k ljudem na srčne duri«.

V drugem oddelku se v več pesmih vrača v rodni Tolmin, ki ji je spomin mladosti in mlade sreče, a tudi zavest, da poti ni nazaj, da je ostal od njenega Tolmina samo okvir. Od rojstva jo spremlja Soča, nihče je ne pozabi, kdor se je ob njej rodil. In še jesenski sprehod na Kras, ki je ves v barvah, na Matajur, ki varuje Nadiške doline, k Rabeljskemu jezeru po lepoto in počitek in v Prešernov gaj na pogovor s pesnikom.

Šorlijeva je opela številne zamejske kraje in pokrajine, posebno rada pa se vrača v Tolmin, kjer je preživela otroška in mladostna leta, ki so vsem najlepša in najdražja. Deset njenih pesmi o Tol-

minu so ji izdali Tolminci leta 1985 v bibliofilski izdaji **Rumeni kot zlato so zdaj kostanji**.

Pri Šorlijevi je ena vodilnih misli domoljubnost, srčna navezanost na slovenske kraje in ljudi, kar je v zamejstvu življenjske važnosti. Njeni rojaki so morali vso zgodovino tlačaniti tujcem, ki jih niso samo telesno uničevali, ampak so jim skušali iztrgati tudi materino besedo. Tolminski in bazoviški uporniki so dokaz, da so bile v borbi za svobodo »same križeve postaje«, istočasno pa nam kličejo, naj se združimo v ljubezni, miru, spravi in gremo »v boj nad sleherno krivico.« Slovenski rod kljubuje viharjem kakor bori ob morju, »pravdo terja«, »ne pusti se strahovati«. Manifestacija Slovencev v Gorici 20. maja 1984 jo navdaja s ponosom in željo, »da bi ENO vedno se čutili«.

V šestih občutenih in prizadetih pesmih opeva Benečijo in njeno bridko usodo: »Kdo ljudem po teh vasicah / je usodo pisal, / da njih biti val stoletja / ni hrumeč izbrisal?« Danes se popotnik skoraj začudi: »Kako? Še tu Slovenci so prisotni?« Spominja se Trinka in želi, da bi njegov glas slišal mladi rod. Potres je v Benečiji podrl hiše, cerkve in zvonike, ni jim pa podrl vere v prihodnje dni. Naj jim pomaga Marija s Stare gore in Mengor! Še skok na prelepo Koroško in že je tu sklepna misel: »Ko bo svet pregneta misel zdrava / in ljubezen stala bo najvišje, / vzklili bodo mir, svoboda, sprava.«

Tudi te domoljubne pesmi so neprisiljeno povezane z naravo in zamejskimi kraji, poudarek pa je seveda na ljubezni do rojakov in v prošnji k Bogu za lepšo bodočnost. Čeprav so razmere od nekdaj do danes tragične, njeni rojaki niso dosegli niti osnovnih pravic, pesmi niso pesimistične, ker najde Šorlijeva vedno kako svetlo točko, na katero se opre, največjo zaslombo pa ji daje krščanska vera.

V četrtem oddelku so religiozne pesmi, ki so globoko doživite, saj čuti pesnica povsod božjo pričujočnost: »Nad mano Bog

bedi trenutek slednji, / ob varstvu božjem v duši je topló.« Njeno življenjsko vodilo je: »Naj v srcu smeh kraljuje ali jok, / moj up je mati, domovina, Bog.« Na dan vseh mrtvih ugotavlja: »Živi in mrtvi vsi smo bratje - / Bog naš pristan in svet brez pregrad je.« Na sve-ti večer vsa Tolminska »rojstvo božje izpričuje«. Vstalega Zveličarja pozdravljajo ljudje in narava. V cvetoči maj je stopila Marija, njene cerkvice so ljudem »varen kažipot do sreče prave«. Vsa narava »slavna dela božja oznanjuje«, pod obokom čarobnim vej »čutim bližino nebes«.

V teh religioznih pesmih ne gre za običajne molitve, kakršne so pisali starejši pesniki, bolj za versko občutje ob cerkvenih praznikih in notranjih doživetjih, saj čuti božjo roko v sebi in v naravi. Vera je bistveni del nje same, brez trdne vere, upanja in ljubezni bi ne bila prenesla vseh strahot, ki so se zgrnile na njeno življenjsko pot. Njena prošnja zaobjema ves slovenski narod, še posebej pa zamejske rojake, ker so bolj izpostavljeni stiskam in težavam.

Pesmi so napisane v izbranem pesniškem jeziku, s svežimi primerami in podobami, brez iskanja modernosti, razumljive in dostopne vsem. Pesnica se je zgledovala pri slovenskih klasikih, v marsičem je blizu Gregorčiču. Tudi oblika je klasična, saj je v zbirki kar 23 sonetov, ki ji je priljubljena oblika za izpoved, saj je napisala dva sonetna venca v Prešernovi obliki, enega možu, drugega materi. V vseh pesmih uporablja kitice z rimo, največkrat štirivrstične.

Urednik France Bernik zaključuje uvodni esej z ugotovitvijo, da je »lirika goriške pesnice homogen pojav, uravnotežen po izpovedni vsebini in verzni zgradbi« in da ima »v polifoniji pesniškega snovanja v naši književnosti, zlasti v zamejskem delu skupnega slovenskega kulturnega prostora, svoje posebno in nezamenljivo mesto«. Zbirka, napisana iz srca za srce.

O prejšnjih zbirkah glej Mladiko 1968, 141; 1973, 17-18; 1983, 138-39; 1985, 156.

Boris Pahor: Zatemnitev

Pri Slovenski Matici in Ljubljani je izšel v redni zbirki roman tržaškega pisatelja Borisa Pahorja **Zatemnitev**. Gre za ponatis, čeprav to v knjigi ni navedeno, le urednik Drago Jančar pravi v spremni besedi na ovitku, da je avtor sedanjio izdajo takó »dopolnil in razširil, da je pred nami v marsičem nov tekst«. Prvič je izšel leta 1975 v Trstu v pisateljevi samozaložbi, ker ga tedaj ni mogla izdati Državna založba Slovenije zaradi spora ob Kocbekovi knjigi, ki sta jo izdala Pahor in Rebula in Trstu.

Zatemnitev je prvi del trilogije, ki jo sestavljajo romani **Zatemnitev**, **Spopad s pomladjo** in **V labirintu** in prikazujejo življenje tržaških Slovencev od italijanske kapitulacije 8. septembra 1943 do januarja 1949, torej najtežje obdobje po fašizmu. Osrednji junak je Radko Suban, pisatelj dvojnik in glasnik, tržaški otrok, ki je že po prvi svetovni vojni občutil, da je drugačen od someščanov. Doživel je požig Narodnega doma, moral je hoditi v šolo, kjer ni razumel jezika, v srednji šoli in italijanskem zavodu pa se je začel zavestno narodno prebujati, v njem je rasel odpor, dokler ni med hudimi notranjimi boji zapustil semenišča. Moral je v vojsko v Libijo, napravil maturo na državni gimnaziji in med peščenimi viharji in letalskimi bombami iskal svojo človeško podobo in mesto v življenju. Iz Libije so ga poslali h Gardskemu jezeru, kjer je bil za tolmača v taborišču jugoslovanskih oficirjev. Tu se je prvič srečal z žensko, ki ga je rešila manjvrednostnega občutka in ga napravila moža.

Ob italijanskem razsulu septembra 1943 se je Radko vrnil v Trst in tu se začelja **Zatemnitev**. Trst je zvečer zatemnjen, zatemnjeni so ljudje, dogodki mračni in tragični, nemški vojaški koraki usodno odmevajo po tlaku. Roman se začelja z Mijo: »Saj res, z Mijo se ni prvič srečal v mestu, ampak na Krasu.« Z Mijo se je prvič srečal na dijaškem izletu, ki se ga je udeležil še v talarju, čeprav že odločen, da sleče črno suktnjo. Morda ga je pritegnila prav s tem, da se mu ni hotela približati, da mu je zapela zbadljivo o kaplanu, ki mora biti sam. Bila je iz ugledne tržaške levičarske družine, njen brat je bil med vodilnimi komunisti in na drugem tržaškem procesu leta 1941 obsojen na smrt. Mija se je poročila z uglednim inženirjem Darkom Ličenom, ki je bil na istem procesu obsojen na 15 let in zaprt v severni Italiji.

Radko in Mija sta se začela sestajati in kmalu je med njima vzklila močna ljubezen, ki je junaka dokončno prerodila in postavila na trdna tla. Ljubila sta se »nagonsko, samogibno«, kakor da bi živela »v svojem svetu in bi vse drugo odmišljala«. Odsotni mož Mije ni motil, češ da bi »na mojem mestu ravnal prav tako kakor jaz«, ni pa se nameravala ločiti, da bi ne prizadela obeh družin, čeprav je Radka prosila, naj jo odpelje v hribe. Radko ji ni mogel nuditi ničesar, saj je bil brez službe, študent na univerzi v Padovi, njegovi so težko živeli. Ta »nezamenljiva ljubezen« je edina nit, ki veže roman, edina svetla točka v zatemnjenem mestu. Prav tako sta Radko in Mija edina človeka, ki ju je pisatelj izdelal in ana-

liziral do konca, pri njima se je v novi izdaji najbolj razpisal in ju dopolnil. Radka spremlja od osnovne šole, ob njem poustvarja tedanje razmere, šolanje v tujem jeziku, duševne boje ob odhodu iz semenišča, dijaške izlete, na katerih so krepili narodno zavest in se pripravljali na upor, razmere v libijski puščavi in skoraj normalno življenje ob Gardskem jezeru, kjer so mu pustili, da je študiral in hodil delat izpite v Padovo. Svet je razširil še na Bergamaško, kamor so ga prestavili po Mussolinijevem padcu. Tu je pri dobri družini doživel premirje, razpad, nemško lovljenje beguncev in končni odhod v Trst, da bi se na svojih tleh boril proti Nemcem. Razširil je tudi opis življenja v tržaških zaporih, kamor so ga pripeljali tržaški domobranci, ker je delal za Osvobodilno fronto. Tu so ga sprva pretepali, potem pa je prebiral tržaški nemški list Adria Zeitung in romane.

Kot Radka je poglobil tudi Mijo, pri kateri je čutiti, kako nežno in prizadeto se ji približuje. Vsaka beseda o njej je premišljena, izbrana, njen duševni razvoj je logičen in utemeljen, njeno odmičanje od oddaljenega moža postavljeno v različna svetovna naza in predolgo ločitev, njeno zblížanje z Radkom izvira sprva iz nekake materinske ljubezni do duševno razklanega in neuresničenega fanta, ki potrebuje pomoči, ki je neodločen in nepodjeten, da ga mora ona voditi in tudi navajati na ljubezen. Ko pa se predá ljubezni, se ji predá v celoti, pozabi na vse in živi samó sedanjosti.

V to ljubezensko zgodbo je vdelal pisatelj vrsto premišljevani in razgovorov o vprašanjih, ki so med vojno pritiskali na tržaške Slovence in na ves narod. Na prvem mestu je narodno vpraša-

nje, borba za obstoj, sodelovanje v osvobodilni fronti in s komunisti. Radko zagovarja pluralizem in pušča komunistični partiji toliko oblasti, kolikor ljudi predstavlja. Zanj bi bil dovolj osvobodilni boj, nasprotuje pa socialni revoluciji, ki naj bi jo s svojim življenjem in premoženjem plačeval kraški kmet, »ki ni bil nikdar nič drugega kot mizeren proletarec«.

Prav tako je proti domobrancem, ki jih je v prvi izdaji imenoval »kvizlinge«, zdaj »partnerje okupatorja, neslavni, ponarejeni vojaki«, vendar »izzvani«. Dodal je tudi: »Ob misli na avstrijske čase pa je začutil vso zblojenost slovenske zgodovine, saj so primorski ljudje od 1918. leta naprej mislili na slovensko deželo kot rešiteljico, zdaj pa je bil človek v rodnem mestu jetnik ljudi, ki jih je bila poslala slovenska prestolnica.«

Popolnoma nov pa je Epilog (11 strani), v katerem je na kratko prikazal prihod v Dachau, novico o Mijini smrti, vrnitev iz taborišča, vživetje v ustrelitev Mije, Darka in njenega znanca na ulici Rossetti, obiskovanje Mijine matere, branje Darkovih pisem iz zapore, končno mu je njena mati poklonila Mijino sliko in prstan, v katerega je dala Mija vrezati datum njegove aretacije: 21. 1. 44. Preskrbela mu je tudi sobo na Krasu, v kateri je napisal ta roman.

Pahor je napisal nekaj novih poglavij, nekaj jih je premaknil, da bolj logično spremljajo dogajanje, vse besedilo pa je močno prestiliziral. Večkrat je črtal stavke in odstavke, napisal nove, včasih zamenjal samo besedo, predvsem pa mu je šlo za to, da bi bil roman pripovedno tekoč. In res teče neprisiljeno in brez zastojev.

Roman je posvetil »Dani v spomin« in tu in v Epilogu še poudari, da je imel ob pisanju žive vzore pred seboj.

Franc Sodja: Pred vrati pekla

Ob koncu leta 1986 je izdalo Baragovo misijonišče v Buenos Airesu drugo izdajo knjige Franca Sodje **Pred vrati pekla**. Prva je izšla leta 1961 pod psevdonimom Branko Bohinj. V drugo izdajo je napisal uvod Vinko Ošlak, avtor pa je dodal epilog.

Pred vrati pekla so spomini lazarista Sodje na pet let zapora v pójovni Sloveniji. Zapri so ga leta 1946 v Beogradu, kjer je deloval kot duhovnik; zapoved je prišla iz Ljubljane, pretveza pa je bila, da je pomagal nekemu bogoslovcu pri pobegu čez mejo. Že prvi stik z ječo kaže Sodjevo plemenitost: »Odpeljali so me v celico z enim oknom in brez slehernega pohištva. Paznik je zaloputnil vrata, jaz pa sem padel na kolena in se Bogu zahvalil za milost zapora.« In začela so se zasliševanja, životarjenje v samotni celici, pet mesecev v bunkerju brez opreme in z lino brez šip, potem v mračnem bunkerju in ponoči z lučjo 100 sveč, poniževanja: »Nekega dne se odpro vrata in vstopi pet oficirjev. V elegantnih oblekah z vsemi mogočimi nadevki na vojaških uniformah.« Pred njimi se je moral sleči do golega: »Pasli so se na moji umazani. Sam sebi sem se gnusil.« Ko so odšli, je stal »kakor pijan od groze, ponižan, razžaljen. In vendar sem še imel moč, da sem jih vse blagoslovil, kakor sem blagoslovil slehernega, ki je prišel v celico.«

Čeprav so bile razmere nečloveške, je imel toliko moči, da si je organiziral življenje: delal je mesečne duhovne vaje, študiral brez knjig, pisal pesmi brez papirja, sestavljal predavanja in se duhovno tako utrjujal, da je omagoval. Hrana je bila tako skromna, da so mu vidno pešale moči: hlebček koruznega kruha in trikrat pol litra vode: »Zjutraj je bila voda črna, kajti dobili smo kavo. Opoldne in zvečer je bila rjava, ker smo dobili fižolovo juho.«

Po sedmih mesecih so ga obsodili na pet let težke ječe in tri leta odvzema državljskih pravic. Tedaj je videl mater, nista pa

smela govoriti. Po obsodbi so ga dali v sobo, ki je bila natrpana z duhovniki. Muke so se nadaljevale, ker so hoteli duhovnike človeško uničiti, da bi se sramovali kot človeški izvržki in z obsojenim škofom Rožmanom vred narodni izdajalci. Ker pa niso dosegli zaželenih uspehov, so jih poslali na Žale v Ljubljani gradit nove hiše. Delo je bilo težaško in zaradi splošne izčrpanosti in šibke hrane so mnogi omagali.

Ko je bilo delo na Žalah končano, so jih poslali v Medvode, kjer so na Savi gradili elektrarno. Do kolen so stali v vodi, kopali temelje, nakladali pesek, do smrti utrjeni. Toda tudi pet let je minilo in za Sodjo so se odprla vrata v svobodo. Duševno pa je bil tako uničen, da se na svobodi ni znašel: neprestano je mislil, da ga kdo zasleduje: »Na vsak korak sem srečal detektiva, miličnika, človeka, ki gre za menoj in me sledi. Ne, tu ni življenja.«

Odpeljal se je v Beograd in nadaljeval z delom, toda notranjega miru ni mogel najti. Tudi oblast ga je preganjala, ker se ga je držal pečat »protidržavnega duhovnika.« »Kot preganjana zver sem potoval od severa do juga države in spet nazaj. Zame ni bilo mesta.« Končno je odšel v Argentino, kjer je še zdaj. Spomine pa je sklenil z besedami: »Ker sem le duhovnik, bi rad z vsemi vernimi molil za tiste, ki trpe, in za tiste, ki trpinčijo.«

Sodja pripoveduje zelo umirjeno, samo to, kar je sam doživel. Izpustil je vsa imena ljudi, ki so mu povzročali trpljenje, ker ni hotel razpihovati sovraštva, ampak doseči, »da bi vsi prišli do spoznanja, da more samo ljubezen rešiti svet«.

Vinko Ošlak je napisal spremno besedo. Primerjal je knjigi spominov Milana Apiha in Franca Sodje. Prvi je bil kot komunist zaprt v predvojni Jugoslaviji, drugi kot duhovnik v pójovni. Ošlak pravi,

dalje na strani 102

KNJIGE

Trieste religiosa

Pred kratkim je izšel pri Arti Grafiche Friulane v Vidmu obširen zbornik **Trieste religiosa** - Krščanski Trst, ki je posvečen 25-letnici mašništva Pietra Zovatta. Uvod mu je napisal rektor tržaške univerze Paolo Fusaroli, priložnostni članek o slavljencu Pietro Nonis, z eseji pa je sodelovalo 17 avtorjev, med njimi trije Slovenci - profesorji Tomaž Simčič, Maks Šah in Fedora Ferluga Petronio.

Pietro Zovatto se je rodil leta 1936 v vasi Motta di Livenza v kmečki krščanski družini, od koder je prišel tudi njegov stric mons. Paolo Lino Zovatto, profesor krščanske arheologije na univerzi v Padovi. Pred 25 leti je postal Zovatto duhovnik in od 1968 je župnijski vikar v cerkvi Rožnenske Device (Beata Vergine del Rosario) v starem delu mesta. Istočasno pa je redni prof. na stolici za zgodovino Cerkve na tržaški univerzi. Ustanovil je in vodi Centro Studi storico - religiosi del Friuli - Venezia Giulia, ki od 1974 izdaja znanstvene publikacije, do zdaj 17.

Zovatto je do zdaj raziskal versko življenje v škofiji Concordia - Pordenone, samostane v Furlaniji, versko življenje v Trstu od 1848, predstavil je škofo Bartolomasija, Santina in Fogarja, istočasno pa je nepristransko in z velikim razumevanjem raziskal slovensko katoliško življenje in delovanje od prejšnjega stoletja do danes na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. O Trinku je sam in s sodelavci izdal izčrpno knjigo.

V zborniku *Trieste religiosa* so najrazličnejši prispevki, ki dopolnjujejo podobo nekdanjega Trsta in okolice. Tako govori Bianca Favetta o zgodovini Rožnenske cerkve, ki so jo zgradili leta 1635, bila občinska last in doživela velike pretrese in spremembe. - Giuseppe Radole prikazuje, kako je tržaški občinski odbor prepovedal mestnim pevcem sodelovanje pri Sv. Justu za Veliko noč 1898, ker je hotel škof Andrej Šterk prirediti postne pridige za slovenske vernike v cerkvi pri Sv. Jakobu. Župan Carlo Dompier z odborom je zahteval, naj se pridige za Slovence prenesejo v bolj oddaljeno predmestje v Škedenj. Skliceval se je na to, da je škof leta 1891 prepovedal slovenske pridige in petje pri Sv. Justu, in sicer »zaradi ljubelega miru«. Tudi 1898 je zmagala občina in slovenskih pridig pri Sv. Jakobu ni bilo. Radole prikazuje problem v širšem okviru, ko so bile splošne verske razmere res potrebne sprememb in izboljšav za Slovence in Italijane.

Fabio Czeicke de Hallburg je prispeval razpravo **Antonio Santin e il problema giuliano nel 1946**. V njem je prikazal škofa, kako je sprva sodeloval z jugoslovanskimi oblastmi, kako se je sodelovanje ohladilo in spremenilo v napade. Santin se je ves čas potegoval za to, da pridejo čisto italijanski kraji pod Italijo, naj se napravi plebiscit, za Slovence, ki bi ostali pod Italijo, pa je zahteval vse pravice po naravnem pravu. Pri vsem so ga vodile bolj verske zadeve kakor politične.

Izmed slovenskih avtorjev je prvi po vrsti Tomaž Simčič z esejem **Jakob Ukmar e il cattolicesimo intransigente**

- Ukmar in nepopustljivo krščanstvo. Ukmar je izšel iz stare šole, ki je zahtevala, da se mora vse javno, politično, kulturno in zasebno življenje razvijati po avtentičnih katoliških načelih. Zato se je v prvih letih duhovništva spustil tudi v politiko, čeprav ni bil politično nadarjen. Hotel je prenesti Krščansko - socialno stranko iz Ljubljane in Gorice tudi na Tržaško, zato je urejal in pisal dva časopisa, prirejal sestanke, uspeha pa ni bilo. Ljudje okrog Edinosti niso bili tako hudi liberalci, kakor si jih je predstavljal, zato so ostali, Ukmar pa se je posvetil samo duhovniškemu delu.

Maks Šah je zbral in ocenil religiozno zgodovinopisje o Furlaniji, Trstu in Istri. Največ razprav imajo Furlani, potem Goričani, slabše je za Trst, kjer je pionir prav Pietro Zovatto, najslabše pa je obdelana Istra.

Fedora Ferluga Petronio je prikazala religiozne motive v poeziji Alojza Gradnika. Čeprav je bil Gradnik izrazit pesnik ljubezni in smrti, ki se dopolnjujeta, pesnik Brd in tolminskih upornikov, kraških vasi in kmeta pri vsakdanjem delu, je v njegovih pesmih veliko globokih verskih motivov. Ferluga jih je skrbno izbrala in večino sama prevedla v italijanščino.

Zbornik *Trieste religiosa* - Krščanski Trst je vsebinsko bogat in tudi za Slovence zanimiv, ker pogosto govori o nas. Dostojno je počastil slavljenca Pietra Zovatta in njegovo bogato delo. Tudi mi mu iskreno čestitamo k jubileju in mu želimo, da bi z enakim navdušenjem raziskoval še naprej tudi slovensko preteklost v teh krajih, kakor je delal do zdaj.

Martin Jevnikar

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA...

da se ne morejo primerjati ne zapori ne zaporniki, ker je prevelika razlika. Čeprav je Sodja zadržan v sodbah, lahko tekmujejo z literarnimi vrhovi opis skrite božične maše v celici, ki jo grobo prekine obisk paznika in preiskovalnega oficirja, iskren prikaz lastne krivde, ker je moral podpisati neko resolucijo proti škofu Rožmanu in klasičen prikaz tekmovanja v polnjenju vagončka s peskom. Ošlak sklepa spremne besede z ugotovitvijo: »Izpred „vrat pekla“ je pisec prišel z več moči in več miru; pa kar je najvažnej-

še, z več ljubezni. Njegovi preganjalci in mučitelji pa so ostali med podboji tistih vrat.«

Sodjeva knjiga *Pred vrati pekla* je pretresljivo pričevanje o prvih povojnih letih v Sloveniji, ki so prinesla toliko gorja, a nobene koristi. Istočasno pa je vabilo k premišljevanju, kako je mogoče odpustiti vsem in moliti za vse, najbolj za tiste, ki so nam storili največ krivic.

Sodja je napisal še vrsto religioznih knjig, ki so doživele velik uspeh v zamejstvu in zdomstvu.

O Sodjevem delu glej MI. 1969, 133.

EKSPRESIONIZEM IN NOVA STVARNOST NA SLOVENSKEM

Trst je s svojim skromnim kulturnim utripom tako dolgočasen, da je tudi pogovor o njem navsezadnje dolgočasna zadeva. Vedno nanovo moramo ugotavljati pač - stare stvari. V poletnem času, ko se vsaka vas trudi, da bi sprožila kako zanimivo kulturno dogajanje, je Trst še bolj neroden kot ponavadi. Ljubljana ima grafični bienale, Gradež si utira pot na istem področju, Gorica nadaljuje s kakovostnimi skoki v preteklost - le Trst si zatiska oči pred možnostmi, ki se mu kar same ponujajo. Zamudil je gostovanje Plečnikove razstave, ki bo šla raje po celem svetu tja do Daljnega vzhoda, zamudil je prav tako kakovostno in mikavno razstavo z naslovom Ekspresionizem in nova stvarnost na Slovenskem. Iz Ljubljane, kjer je bila na ogled v prostorih Moderne galerije, je razstava poromala v Gradiško, v galerijo Spazzapan, kjer bo postavljena vse do septembra. Upravi galerije lahko samo čestitamo za srečno roko pri tej odločitvi, ne moremo pa mimo ugotovitve, da bi si taka razstava zaslužila večje središče in odmevnost, predvsem pa bi bil Trst naravnejši kraj zanj.

Razstava je lep primer temeljitega dela skupine navdušenih likovnih kritikov, ki se dobro zavedajo, da je današnji čas bolj kot čas novih poskusov obdobje ponovnega odkrivanja in vrednotenja polpreteklosti. Dokaz za to so velike razstave o futurizmu v Benetkah in v Gorici, a tudi razstave o konstruktivizmu, o uveljavitvi Avgusta Černigoja z muzejem v Lipici in razne predstavitve in osvetlitve našega enkratnega Bambiča, ki je prodril v tujini še prej kot pri nas. A se ve, gluhe loze si ni izmislil Trdina in slabokrvni Trst je gotovo ne bo izbrisal.

Vajeni smo poudarjati pomen slovenskega impresionizma, ki nam je mogoče zaradi neproblematične liričnosti duhovno blizu še danes, čas pa je bil, da se utrdi v naši kulturni zavesti prepričanje o vrednosti ekspresionizma in nove stvarnosti.

Ekspresionizem v slovenski inačici resda ne pozna ostrine nemškega, je pa zato manj retoričen in pretiran, v bistvu stvarnejši. Pozna vse teme in motive evropskega gibanja in jih je samostojno presadil v naše okolje. Že začetki napovedujejo zlato obdobje v slikarstvu: Fran Tratnik je posebno občutljiv za individualno trpljenje in nepozabni so njegovi zločinci, blazneži, obupanci ali slepci. Božidar Jakac je odprt vsem izkustvom, zato je paleta njegovih motivov pestrejša, preseneča nas fi-

no risanje Franceta Kralja, njegova duhovna globina, ki je tako sorodna bratovi, ki se suvereno sprehaja med citati iz Sv. pisma. Veno Pilon je stvarnejši, občutljivejši za plastičnost likovnega gradiva in že na poti v naslednje obdobje. Manj znana, a zanimiva sta oba Vidmarja; Miha Maleš, pred kratkim preminul slikar, je le dočakal temeljito predstavitev. Med kiparji pa spoznavamo stvariteljske krče Lojzeta Dolinarja in Ivana Napotnika. In že smo pri samem vrhu ekspresionizma na Slovenskem v letih 1922 in '23. Brata Kralj odigravata tu osrednjo vlogo, naj bo to z olji, grafikami in plastiko. Pojavijo se ob Pilonu tudi nova imena, ko se iskanje umetnikov obrača v smer nove stvarnosti. Tako je pred nami Lojze Spazzapan s številnimi portreti, ob njem pa Ivan Čargo s čudovitim tihožitjem, mojster lesoreza je Franjo Stiplovšek, nepozabna pa je deklica z oranžo Ivana Kosa.

In še bi naštevali, kajti toliko je tu bogastva, da ga ni mogoče izmeriti. Velika pregledna razstava je med samimi prireditelji sprožila nova vprašanja, čeprav je na druga le odgovorila. Toda, seve, časovna odmaknjenost ostrí pogled v preteklost, zato je pričakovati, da se bo naše poznavanje ekspresionizma in nove stvarnosti še poglobilo.

Pričujoča razstava pa bo prav gotovo ostala trajen temelj, na katerem je mogoče dalje graditi.

Magda Jevnikar

LITERARNI NATEČAJ »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje XVI. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1987. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
4. Na razpolago so sledeče nagrade:
za črtico ali novelo:
prva nagrada 150.000 lir

druga nagrada 100.000 lir

tretja nagrada 50.000 lir

za ciklus pesmi:

prva nagrada 100.000 lir

druga nagrada 50.000 lir

tretja nagrada 30.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajencem.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1988. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Hypertrophia ali adenom prostatae

Večina bralcev je že slišala za prostato, vendar si ne predstavlja, kaj je prostata, kakšna je njena funkcija in kje leži. Prostata je sekundarni moški spolni organ, ki leži tik pod mehurjem, v začetnem delu sečnice, ki poteka v tem delu skozi prostato. Zato tudi slovenski imeni za prostato-obsečnica ali podmehurnica, ki pa med ljudstvom nista v rabi in ju uporabljamo le v medicinskih šolah. Prostata se dokončno razvije in dozori šele v puberteti, takrat doseže velikost kostanja. V razviti prostati je 30-35 malih žlez, ki izločajo izloček-sekret, ki se pomeša s spermo in tako poveča njeno količino, poleg tega pa poveča tudi gibljivost semenčic ali spermijev. Sedaj, ko vemo, kaj je prostata in kje leži, pa preidimo na bistvo današnje bolezni, ki jo imenujemo hipertrofija ali adenom prostate.

Hipertrofija ali adenom prostate je eno najbolj pogostih obolenj moških v starosti. Z njo se srečujemo tem čешče, čim bolj se zvišuje povprečna življenjska doba. Glavni znak ali simptom obolenja je otežkočen odtok urina iz mehurja. Vzrok za to pa je v razvoju nezločestega ali benignega žleznega tumorja-adenoma, ki se začne razvijati iz normalnega prostatičnega tkiva pri mnogih moških po 50. letu starosti in se počasi veča. Gre torej za pravo novotvorbo-adenom v prostati, zato je tudi pravilen izraz za to bolezen adenom prostate in ne hipertrofija prostate, kar naj bi pomenilo samo povečanje normalne žleze prostate. Nasplošno pa je bolj v rabi izraz hipertrofija prostate.

Adenom se razvije in leži vedno tik pod sluznico začetnega dela sečne cevi, ki poteka skozi prostato, ima torej centralno lego v prostati, razriva v svoji rasti pravo prostato in jo od znotraj navzven stiska. Na drugi strani pa raste navzgor proti mehurju in lahko sega tudi v sam mehur. Lokalizacija adenoma je torej taka, da novotvorba kaj lahko utesni sečnico ob izhodu iz mehurja in tako ovira odtok urina. Če pa raste v sam mehur, lahko kot poklopec zapira izhod iz mehurja.

Če adenom ne pritiska na sečnico ali ne zapira izhoda iz mehurja, nima

nikakega kvarnega vpliva na organizem in tudi ne povzroča težav. Šele otežkočen odtok urina napravlja iz nosilca adenoma bolnika. Pri tem ni vedno važna velikost adenoma, imamo lahko velike adenome in nikakih motenj pri uriniranju in nasprotno. Verjetno pa je, da bodo večji adenomi prej ovirali odtok urina.

V ospredju vsega obolenja je torej oviran odtok urina. Vsaka ovira zahteva večje delo. Delo mišice stiskalke mehurja, ki se za časa uriniranja skrči in tako iztiska urin, mora biti tem večje, čim večja je ovira. Močnejše kontrakcije ali stiski mišice stiskalke mehurja povečujejo pritisk in tako skušajo premagati ovire v odtoku urina. Nujna posledica je, da se mišica stiskalka mehurja močno razvije in ojači, da lahko iztisne ves urin iz mehurja. Stanje je uravnoteženo ali kompenzirano, tako da lahko govorimo o kompenziranem stadiju hipertrofije prostate. Tako kompenzirano stanje traja lahko dolgo ali celo na tej stopnji ostane. Značilno zanjo pa je, da že manjše količine urina v mehurju izovejo dražljaj na uriniranje. Zato so za to prvo kompenzirano stopnjo obolenja značilni sledeči znaki: bolnika pogosto žene na vodo, zlasti ponoči, tako da urinira zelo pogosto. Curek urina je tenak, pred uriniranjem je treba čakati, pri samem uriniranju pa močno pritiskati. To čakanje in pritiskanje je izraženo zlasti zjutraj, ker zaradi ležanja zastaja venozna kri v prostati in adenom zaradi tega še bolj stiska sečnico. Ko se bolnik razhodi in se prekrvavitev prostate zmanjša, je uriniranje mnogo lažje. Včasih ima bolnik tudi bolečine pri uriniranju v obliki bolečega draženja na uriniranje in občutka, da se pri uriniranju ni izpraznil popolnoma.

V nadaljnjem razvoju bolezni pa se pri naraščajoči oviri v odtoku urina podre ravnotežje med oviro in močjo povečane mišice stiskalke mehurja. Mehur ne more več iztisniti vsega urina med uriniranjem. Urin začne zastajati in govorimo o residualnem urinu ali zastanku urina v mehurju. Zastanek urina je v začetku majhen, 20-50 ml, nato pa postane večji in znaša tudi do 500 ml.

Kljub temu bolnik še vedno aktivno izpraznjuje mehur, vendar ne popolnoma. Mišica stiskalka mehurja se utruja, preden do konca iztisne urin iz mehurja. Znaki obolenja za to drugo stopnjo hipertrofije prostate, ki jo strokovno imenujemo stadij začetne dekompenzacije, so isti kot v prvi stopnji, samo da so močnejše izraženi. Bolnik še težje urinira, zelo pogosto ga sili na uriniranje čez dan in ponoči in pri uriniranju mora zelo pritiskati. Pogosto imajo bolniki v tej stopnji težave s prebavo kot zaprtje, izgubo apetita, suh jezik, tako da so ti znaki težji kot znaki s strani mehurja.

Tretja stopnja bolezni, za katero je značilno prekomerno raztezanje mehurja, nastane počasi iz druge stopnje. Mišica stiskalka mehurja zaradi vedno večjega zastanka urina popusti in se raztegne. Zastanek urina v mehurju znaša preko 1/2 litra, lahko do litra in več. Prekomerno raztegnjena mišica izgubi vso elastičnost in sposobnost stiskanja. Bolnika stalno sili na vodo, tudi večkrat na uro, pri tem pa izloči le zelo malo urina, do pol deci ali pa še manj. Mnogim bolnikom v tej stopnji urin zaradi popustitve mišice zapiralke mehurja neprestano uhaja po kapljicah.

Pri vsaki izmed teh treh stopenj bolezni obstaja možnost nenadne hitre zapore urina, pogosto opažamo to pri bolnikih, kadar zauživajo prekomerno množino alkoholnih pijač ali če pri srčnih bolnikih s hipertrofijo prostate dajemo zdravila za izločanje večje količine vode.

Toliko o poteku bolezni. Poudariti moramo, da nikakor ne moremo presoditi vnaprej, kakšen bo potek bolezni pri posamezniku, ali bo sploh imel težave zaradi adenoma prostate in kdaj bodo nastopile.

Sedaj pa še nekaj o zdravljenju.

Zdravljenje je konzervativno z zdravili in operativno. Konzervativno zdravljenje adenoma z namenom, da bi zmanjšali sam adenom, je v glavnem brezuspešno. Glavna naloga konzervativne terapije je, da bolniku zmanjšamo

dalje na platnici ■

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

IZ PISEM BRALCEV

Pisem bralcev je čedalje več in to z različnimi odmevi na nekatere prispevke v ČUKu. Predlagajo različne rešitve in kritično popisujejo dogodke in pojave v življenju. ČUK ima omejen prostor. Ker zaradi tega vseh pisem ne more objaviti, želi predstaviti panoramo mnenj in odmevov in se je odločil, da nekatera po svoji čukovski presoji skrajša oziroma napravi iz njih izvlečke in jih objavi.

Sem za Occhetta!

»Ja, povem vam, da sem za to, da je novi tajnik našega Partito Comunista Italiano tovariš Achille Occhetto!« piše Ferdinand Brus od Korošcev pri Miljah. »Zakaj, boste vprašali. Bom povedal. Prvič ker je sicer Alessandro Natta velika glava, ampak mi ni simpatičen. Nasmihava se kakor hudiček. Occhetto pa ti da vtis dobričine. Človek bi rekel, da je to dobrosrčen kaplan, če ne bi vedel, kdo je. Drugič, ker je Achille Occhetto Achille Occhetto: ker ima tako ljubko ime. Kako naj bi prevedel v slovenščino Natto? Pri Occhettu pa se da prav sijajno: Očniček! Tretji razlog, da sem zanj: ker ima brke kot eden od voditeljev slovenskega naroda Ciril Zlobec in oni drugi voditelj Ciril Ribičič. Mogoče pa je tudi pesnik kakor Ribičič ali Zlo-

bec — tukaj ne vem, kdo je med obema pravzaprav pesnik in kdo ni. Vsekakor sem za Occhetta! Ferdinand Brusini-Brus.«

Besen socialist

Lučo Zajc-Leprini je socialist. Besen socialist, kot je razvidno iz pisma, ki ga je poslal ČUKu po volitvah, na katerih so se italijanski socialisti povezali s polfašistično Listo za Trst. Naj iz njegovega dolgega pisma povzamemo samo osrednji del:

»... Zakaj sem po teh volitvah ves iz sebe, si lahko predstavljate. Socializem je bil zame nekaj svetega, pa se naš PSI gre povezovat z Listo za Trst, ki bi Slovence najrajši utopila v žlici vode. Zato postavljam pred tukajšnje vodstvo PSI, in to v imenu svojih sodrugov Slovencev, naslednjo zahtevo: da v odškodnino za storjeno žalitev terja od Liste za Trst, da dá eno stran svojega glasila LA VOCE LIBERA na razpolago slovenskim socialistom, naslov lista pa naj bo dvojezičen LA VOCE LIBERA - SVOBODNI GLAS. Ali še bolj dvojezično in ob enem krajše: LA SVOBODNA VOCE...«

Tudi jaz sem pesnik!

ČUK izziva s svojo rubriko celo pesnike! Tako se nam je oglasil s pismom Rinko Vrana-Corvini iz Škednja. Naslov njegovega prispevka: VEČER POEZIJE V ŠKEDNJU? A naj navedemo nekaj stavkov iz njegovega pisma:

»Za sabo imam petdeset (50) sonetov, verzov brez rim pa nekaj tisoč. S tem ni rečeno, da je moje ustvarjenje doseglo svoj višek. Da ne boste mislili, da sem neznanec, naj povem, da je pred leti ena moja pesem izšla celo v mariborskih OBZORJIH. Zato predlagam, da me skupina potujočih gostilniških pesnikov, ki se je pojavila v našem mestu, vključi v svoje vrste. Drugo, kar predlagam: da naj bo prihodnji lirski ponedeljek v eni od gostiln v Škednju, seveda ne brez moje udeležbe. Lahko nastopijo isti pomembni pesniki, ki so nastopili junija v Miljah: Maja Haderlap, Silvio Cumpetta, Carmela Frantantonio, Franco Ferranti, Claudio Grisancich, Ciril Zlobec, Ace Mermolja in Juan Octavio-Prenz. Zakaj ne bi zaključil seznama podpisani Rinko Vrana-Corvini?«

težave in preprečimo poslabšanje bolnikovega stanja.

S splošnimi higienskimi merami poizkušamo preprečiti zastajanje krvi in prekomerno prekrvavitev v predelu prostate in izhoda iz mehurja. Ta nastane zlasti po daljšem sedenju ali vožnji, pa tudi po daljšem ležanju. Zato priporočamo redno gibanje ter sprehode do 6 km dnevno. Pravilno moramo regulirati količino tekočin, hrana naj bo lahko prebavljiva in ne preveč slana. Skrbeti moramo za redno odvajanje, prepovedati moramo alkoholne pijače, ki so pogosto vzrok akutni retenci urina.

Z zdravili ne dosežemo nikakega učinka na odtok urina, ker obstaja tu mehanična ovira, prav tako ne moremo

vplivati tudi na količino zastanka urina v mehurju. Zadnja leta se je uveljavilo zdravilo, ki je ekstrakt skorje nekega južnoafriškega drevesa. Ima različna imena, najbolj razširjeno ime je Trianol. To zdravilo se je izkazalo za zelo dobro in pri marsikaterem bolniku zmanjša subjektivne težave. Samo zdravilo ne vpliva na zmanjšanje adenoma, temveč samo izboljša moč mišice stiskalke mehurja in tako omili težave.

Posebno poglavje pri motnjah v odtoku urina je zdravljenje s katetrom. Če ima bolnik akutno, nenaden zastanek urina, zadostuje samo eno katetriziranje, in bolnik ponovno urinira zlahkoma. Pri bolnikih z zastankom urina in zvišanim pritiskom v sečilih je nujno noše-

nje stalnega katetra do operacije, kar omogoča neoviran odtok urina, razbremeni pritisk v ledvicah, tako da se popravi funkcija ledvic, kolikor ne gre že za definitivne okvare.

Sedaj pa še nekaj o operativnem zdravljenju.

Imamo dve metodi operativnega zdravljenja: ena metoda je odprta operacija in sicer tako, da odstranimo prostatu skozi trebuh. Druga metoda je instrumentalna, skozi sečno cev uvedemo v mehur poseben instrument-resektoskop, ki ima optiko, tako da lahko pod kontrolo očesa izpraskamo adenom prostate. To metodo uporabljamo danes vedno več. Z njo odstranimo lahko skoro vse adenome, razen največjih.

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Dve zelo bogati gospe se pogovarjata na čajanki. Ena pojasnjuje drugi, kako je treba čistiti dragulje, da ostanejo lepi. Prijateljica pa jo prekine, češ kaj bi se toliko trudila, »jaz svoje, kadar so umazani, vržem v posodo za smeti.«

—o—

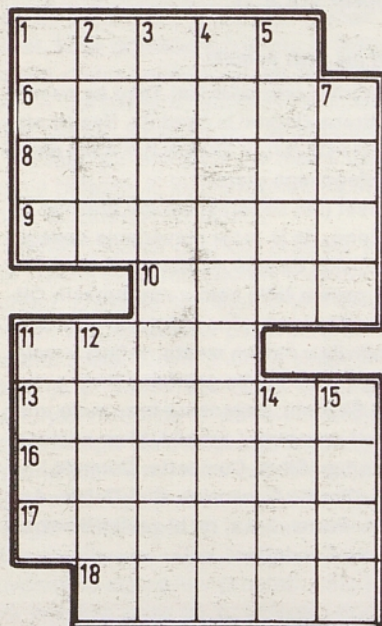
»Strašno ste nervozni,« je rekel zdravnik, ko je preiskal pacienta. Od česa, mislite, da prihaja ta vaša nervoza?«

»Ja, od ribolova,« je odgovoril oni.

»Toda kako? Ribolov je eden najboljših pomirjujočih športov!«

»Vem, doktor,« je odvrnil bolnik, »če imaš dovoljenje za ribolov.«

Križanka

Vodoravno: 1. tifus, 6. eksplozivna zmes, 8. zeleni deli rastline, 9. zlitina iz bakra, cinka in nikla, imenovana tudi novo srebro, 10. del njive med dvema razoroma, 11. ime lani umrlega bosanskega narodnega heroja Huma, 13. vstavek, vrivek, 16. naša temeljna družbenopolitična skupnost, 17. norveški polarni raziskovalec (Fridtjof, 1861 do 1930), 18. tvorba v panju.

Navpično: 1. šaljiv naziv za prebivalca Vojvodine, 2. ime češkoslovaškega atleta Zatopka, 3. spoštljiv naziv za doraslo mlado, neporočeno žensko, 4. tekmeč, nasprotnik, 5. ime tenorista Koritnika, 7. angleški filmski režiser (David, Most na reki Kwai), 11. reka, ki teče skozi Shakespearov rojstni kraj Stratford, 12. desni pritok Save iz Bosne, 14. junak Vergilovega epa, 15. staro mesto v Apuliji, kjer je leta 216 pr. Kr. Hanibal premagal Rimljane

(Po družini in dom)

V dvigalu je bilo polno ljudi. Neka gospa je bila vsa jezna, ker se je mož naslanjal na lepo svetlolasko. Nenadoma se blondinka obrne in jo primaže moškemu.

»Tako se boste naučili ščipati tuje gospe.«

Ko so šli iz dvigala, je gospod rekel svoji ženi: »Ta ženska je znorela. Jaz je nisem uščipnil.«

»Vem,« je rekla žena, »jaz sem jo uščipnila.«

—o—

Uradnik staremu kmetu: »Vaše pismo je pretežko. Dodati morate še 100 lir.«

Toda če dodam še eno znamko,« je dejal kmet, »bo pismo še težje.«

—o—

Vojak je hotel dopust, toda ni ga mogel dobiti. Vendar je vztrajal in trdil, da ga žena nujno potrebuje. Komandant ga nenadoma vpraša:

»Morda pa vam je več do žene kot do vojske?«

Vojak je odgovoril: »Tukaj je 11 milijonov vojakov, ki skrbе za mojo domovino, toda če prav vem, ima moja žena samo mene.«

—o—

Dve gospe sta se pogovarjali. »Veš, kaj se mi je zgodilo danes zjutraj?« reče prva.

»Povej, povej,« reče druga. »Neki mladenič me je na cesti skušal objeti. Si lahko misliš, kako sem tekla...«

»Joj... in se ti je posrečilo, da si ga ujela?«

»Johny,« je rekel strogo gospodar, »v tem predalu je bilo 10 dolarjev, preden sem šel ven. Ti in jaz sva edina, ki imava ključ.«

Johny na dolgo premišljuje. »E,« reče, »če je tako, bova dala drug drugemu pet dolarjev in zadeva je v redu.«

—o—

— Dragec, v kuhinjski knjigi, ki si mi jo podaril za god, je mnogo tiskarskih napak.

— Vem, dragica, nekaj sem jih že pojedel.

—o—

»Mama,« je vprašala Rozika, »grem lahko plavat?«

»Sploh ne, je pregloboko.«

»Toda očka pustiš plavati!«

»Ja že, toda on je zavarovan!«

Veseli oznanili iz uredništva

Vera Crevatin in Danilo Pertot, ki skrbi za upravo MLADIKE, sta si v nedeljo, 19. julija, obljubila večno zvestobo v barkovljanski župni cerkvi. Prijatelji so se z njima poveselili v prostorih barkovljanskega prosvetnega društva. Čestitamo.

—o—

Povečala se je družina *Iva in Nadje Jevnikar*. V sredo, 15. julija, je starše in brata Petra razveselil mali Ivan, kateremu uredništvo želi vse dobro.

Od obrtniških izkušenj v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!